

**INATSISARTUT
OMBUDSMANDIATA
UKIUMOORTUMIK
NALUNAARUTAA
2008**

5.9.4. Kommunimi sulianik akiliisitsiniarnermut tunngasunik misissuineq pillugu ataatsimut oqaaseqaatit

Kommunimi tikeraarninnut atatillugu kommunimi akiliisitsiniarnermut tunngasunik misissuina sulianik paasissutissartalersuisarneq akiliisitsiniaqqusissutinillu nakkutilliineq, ilanngaassisarneq, akiitsoqarneq akueralugu isumaqatigiissuteqartarneq, pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup inatsiseqartitsinikkut iliuitsinik pisoqalisoorsinnaanermik kipititsisunik iliuuseqarsinnaanera pillugu apeqquq, akiitsoqartunik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnissamut aggeqqusisarneq, pensionisiatigut pisartakkanit pinngitsaaliissummik naammassinninniarnissamut inerteqquteqarneq, akissarsianit unerartitsinerup suliarineqarneranut atatil-lugu suliamik suliarinninneq kiisalu pinngitsaaliilluni naammassinniniartogarnissaanik aalajangiinermut tunngavilersuisarneq pillugit sulianik misissuina ataatsimut oqaaseqaateqarnissannut pissutissaqalersit-sivoq (j.nr. 11.73.88.73/053-05).

Kommunimi suliat akiliisitsiniarnermut tunngasut pillugit ataatsimut oqaaseqaatit

Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga:

"Suliat misissorsimasanni tulliuuttuni taaneqartut arlaannaanniluunniit, suliat kommunip allap K Kommunimut akiliisitsiniaqqusiffigisimasai eqqaassanngikkaanni, oqartussaasumit, assersuu-

tigalugu isumaginninnermik ingerlatsivimmit, akiliisitsiniartarfimmuut oqartussaasup pisassarsaanik akiliisitsiniaqqusilluni qinnutigisanik peqanngilaq.

Aammattaaq akiitsut inatsiseqartitsinikkut atuussinnaassuseqarnerat, akilerneqartussanngorsimanerat pisoqalisoorimanninnerallu kommunip misissortarsimaneraa suliani takuneqarsinnaanngilaq.

Assersuutigalugu meeqqanut akilersuutiniq akiliisitsiniarnerit pillugit suliani tamani akilersuisussaataitanermik aalajangersakkat ilaaneq ajorput, taamatuttaarlu akiliisitsiniarnerup nalinginnaasumik akilersuutaannarnik akiliisitsiniarneruneranut uppersaasatit aamma ilaaneq ajorlutik.

Akiliisitsiniartarfiup pisortaata (...)p kiisalu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup (...)p uanga allaffinni 27. juni 2005-imi eqikkaalluni ataatsimiinnermi oqaatigaat kommunip, suliat inisseqartinniarnerat eqqarsaatigalugu oqartussat ataasiakkaat, matumani A/S Inissiaatileqatigiiffik INI-p aamma Nukissiorfiit ilanngullugit eqqarsaatigalugit, pisassarisat piunerinik uppersaasissaat immikkut mappinut allagaatinik imalinnut immikkoortissimagai.

Paasisutissaq taanna tusaatissatut tiguara, oqaatigaarali suliami allagaatit immikkoortinneqarsimanersut taamaattoqarpallu taakku sumi nanineqarsinnaasut suliami takuneqarsinnaasariaqartoq. Kommuni qinnuigineqarpoq oqaaseqaatikka kommunip qanoq iliuuseqarnissaanut pisutissaqalersitsinersut uannut nalunaarutigeqqullugu.

Aammattaaq akiliisitsiniartarfiup pisortaata (...)p oqaatigaq sulianik akiliisitsiniarnermut tunngasunik akiliisitsiniartarfiup aallartitsisarnera suliarinnittarneralu pillugit tunaartarisassat akiliisitsiniartarfiup suliarisimagai, taakkulu Atorfeqarfimmuut piarnerpaamik nassiunnarpai.

Kommunili qinnuigineqarpoq kommunimi ingerlatsiviit sinnerinut akiliisitsiniartarfiup suliasaataasa aallartinneqartarnerat suliarineqartarnerallu erseqqinnerusumik allaasereqqullugit, matumani makku ilanngullugit eqqarsaatigalugit:

- akilersinniarneqartup inatsisitigut tunngavigisaa kommunip misissortarneraa, matumani assersuutigalugu utertitassanngortillugit ikiorsiissuteqarnermi isumaginninnermik ingerlatsivik inatsisini malittarisassanut innersuussisarsimanersoq ilanngullugu eqqarsaatigalugu.
- akiitsut akilersorneqarnerat/qanoq ingerlanerat akiliisitsiniartarfiup imaluunniit ingerlatsiviup akiliisitsiniaqqusisup nammeneq malitseqartitsivigisarneraa nalunaarutigeqqullugu,
- pisuni sorlarni taamaattoqartarsimappallu suut tunngavilersuutigalugit akiliisitsiniarneq pillugu suliap aallartinneqarnissaa kommunip itigartitsissutigisarneraa nalunaarutigeqqullugu.”

Kommuni 27. februar 2006-imi imatut akivoq:

”Oqartussaasut allat akiliisitsiniaqqusillutik qinnuiginninnerannut atatillugu uppersaasarsuisarneq pillugu Ombudsmandip isummersuutai K Kommunip isumaqatigai sulianilu allagaatini erserpat suliami allagaatit ataasiakkaat, tassunga ilanngullugit akiliisitsiniaqqusilluni qin-

nuiginninnerit immikkoortinneqarsimasut matuma kingornatigut nanineqarsinnaanissaat siunissami qularnaarusullugit. Mappinili suliami allagaatini inummut tunngasunik imalinni ataasiakkaani akiliisitsiniaqqusilluni akiitsoqartumut nukingisaarutit assersuutigalugu A/S Inissiaatileqatigiiffik INI-p aamma Nukissiorfiit pisassarisaat pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartumut nassiunneqarsimasut ersittassapput.

Kommunip nammineerluni ingerlatsiviisa sulianik akiliisitsiniarnermut tunngasunik aallartitsineranni akiliisitsiniaqqusinermut naapertuuttumik malittarisassaqaqajunngilaq, tassami ilaatigut paaviaanerlut, eqqaavilerinerlut ulluuneranilu paaqqinnittarfinnut toqqaannartumik akiliisitsisoqartarmat, akiligassat allat naatsorsuuserisarfimmit naatsorsuusiorneqartartut akiliisitsiniartarfinnit ilisimatitsissutit assilinerannik ilaqartillugit. Ilaatigut akiitsoqarnermik nalunaarutit uppernarsaatit isumaginninnermik ingerlatsivimmit nassiunneqartarput, isumaginninnerli pillugu pisassarisaat ingerlatsivimmit namminermit naatsorsuusiorneqartarlutik.

Aammattaaq akiliisitsiniartarfiup misissortarpaa akiliisitsiniarfigineqarsinnaanermut pisassarisaat nassiunneqartut naammattumik uppernarsaasersorneqarsimanersut, tassunga ilanngullugit pisassarisaat akilerneqartussanngorsimanersut inatsiseqartitsinikkut atuussinnaassuseqarnermut imaluunniit pisoqalisoorimanersut tamanna pillugu immikkut suliamut allakkialiuunneqanngitsunik. Akiliisitsiniaqqusineq, assersuutigalugu ilanngussanik amigaateqarneq pissutigalugu, akiliisitsiniarnermi inatsiseqartitsinikkut suliarinninnissamat tunngavissalersinnissaanut naleqqutinngippat amigaatigineqartunik ikiorsernissaa eqqarsaatigalugu akiligassaqaarfik akiliisitsiniartarput siunnersussavaa. Piumasaqaatit qulaani taaneqartut, pisoqalisoorneq ilanngullugu eqqarsaatigalugu naammassineqanngippata akiliisitsiniarnermik aallartitsinissaq kommunip itigartitsissutigissavaa. Suliaq imarisamigut erseqqissumik amigaateqartinnagu imaluunniit pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerup naammassinissaanut tunngavilersuut nalornissutaatinnagu akiliisitsiniarnerup inatsisitigut tunngavilersugaaneramik akiliisitsiniartarfik erseqqinnerusumik misissuineq ajorpoq. Pisassarisaat eqqortuunera atuussinnaaneralu akiligassaqaarfiup akisussaaffigaa soorluttaaq akiligassallip pinngitsaaliinikkut akiliisitsiniarneq pillugu Eqqartuussivimmut tunniussinissaa periarfissaasoq." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Kommuninut 1. maj 2006-imi imatut allappunga:

"Suliani allagaatit ataasiakkaat suliamit peerneqarsimappata tamatuma suliami takuneqarsinnaasarnissaa allagaatillu taakku sumi nanineqarsinnaanerisa suliami takuneqarsinnaanissaat kommunip siunissami qulakkeerniarmagu tamanna tusaatissatut tiguara.

Pisunik akiliisitsiniartarfiup akiliisitsiniarnermi sulianik aallartitsinissamik itigartitsivigisarimasaanik kommunip allaaserinninnera tusaatissatut tiguara.

Apeqqutinulli ataasiakkaanut ukununga allakkanni 18. juli 2005-imeersuni apeqqutigisannut akissutit amigaatigaakka: Siullertut akiliisitsiniarnerup inatsisitigut tunngavigisaa kommunip misissortarneraa, assersuutigalugu isumaginninnermik ingerlatsivik utertitassanngorlugit ikiorssiisutit tunniunneqartarnerat pillugu inatsimmi malittarisassanut innersuussisimanersooq, aappaattullu akiliisitsiniartarfiup imaluunniit ingerlatsiviup akiliisitsiniaqqusisup akiisut akilersorneqarnerat/qanoq ingerlanerat namminneq malitsiseqartitsivigisarneraat.

Kommuni qinnuigaara apequtininut taakkununga akissutinik saqqummiusseqqullugu."

Kommunip 2. november 2006-imi imatut akivaanga:

"Kommunip allagai 27. februar 2006-imeersut innersuusutigineqarput. Ilassutitut oqaatigineqarsinnaavoq Akiliisitsiniartarfiup nammineq aallaavittut akiitsut akilersinniartarnerat allanngoriartoreralluunniit malitseqartittarai." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Tamatuma kingornatigut imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

"Kommunip oqaatigaa akiliisitsiniaqqusissutit sulianut ataasiakkaanut ilineqarlutiluunniit suliami akiliisitsiniarnermut tunngasumi akiliisitsiniaqqusissutit sumi nani-neqarsinnaaneraniq allakkiartalerlugit immikkoortinneqartassasut.

Tamanna tusaatissatut tiguara, kommunillu suliani allagaatinik agguataarinera isornartorsuinissannut pissutissaqalersitsinnigilaq.

Kommunip oqaatigaattaaq akiliisitsiniartarfik/pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartoq nammineq ingerlatsivigisanit immikkut akiliisitsiniaqqusissutinik tigusaqarneq ajortoq, tassami ilaatigut pujoorfinnik paaviaanermut, eqqaanermut ulluuneranilu pa-aqqinnittarfimmiittuuteqarnermut akiligassiissutit toqqaannartumik akilersinneqartarmata, akiligassiissutilli allat naatsorsuutininut naatsorsuuserivimmit nalunaarsorneqartarlutik, akiliisitsiniartarfik nalunaarsuinerup assilineraniq nassillugu.

Tamanna imatut paasivara akiliisitsiniartarfik/pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartoq akiliisitsiniarnermik pisassarisat suut kommunimi naatsorsuutiniq nalunaarsorneqarsimanerat kisiat tunngavigalugu aallartitsisartoq.

Pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerup aallartinneqannginnerani akiliinissamut piffisaliussap naareersimanera akiliisitsiniartarfiup/pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup misissortaraa naatsorsuutigigakku periaaseq kommunip allaaserisaa oqaaseqaateqarnissannut aallaavittut pissutissaqalersitsinnigilaq, taamaattorli matuma isummerfiginissaa pisariaqanngitsutut isigaara, tassalu akiliisitsiniarnermi suliasat akiliisitsiniarnermik suliasanit allaasut pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartumut suliasanngortissinnaasimagaluarnerai, tak. akissarsianit unerartitsineq pillugu immikkoortumi kingusinnerusukkat oqaaseqaatikka.

Kommunip tamatuma saniatigut oqaatigaa akiliisitsiniartarfiup pisassarisat akiliisitsiniartarfiup akiliisitsiniarfisaiq erseqqinnerusumik misissuiffigineq ajorai, naammassinninnissamut tunngaviusoq erseqqissunik kukkuneqanngippat amigaateqanngippalluunniit, tamannalu matuminnga tunngavilersorlugi, tassa pisassarisat piunerat pisassarisaqartup akisussaaffigigaa, suliarlu akiitsoqartup eqqartuussivimmut suliasanngortissinnaagaa.

Naak paasissutissat kommunip pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermik aallartitsinissaanut pisariaqartut saniatigut pisassarisanik akiliisitsiniartarfiup/pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup misissuinissaata pisariaqannginneraniq oqarneq ilalersinnaagaluarlugi kommunip tunngavilersuutaa isumaqatigisinnaanngilara.

Kommuni nammineq pisassarisaminik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartillugu pisassarisaqartup aamma akiliisitsiniarnermik suliaqarnerup akornanni akisussaassutsinik agguataarinermik ilusilersuineq immi isumaqanngilaq, tassami innuttaasut akisussaaffeqalersitsisumik kukkusoaqarnerani kommuni taamaattuusutut tutsitsiviginiarsinnaammasuk.

Taamaalilluni kommunip aqunneqarneranut pingaarnertut akisussaaffiup kommunalbestyrelsimiinnera kommunalbestyrelsit nunaqarfinnilu aqutsisut il.il. pillugit Inatsisartut inatsisaanni § 2, imm. 1-ip nassataraa.

Tamanna matumunnga ataneqartinneqassaaq, tassa pinngitsaaliillutik akiliisitsiniartartut sulinerminni eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 19-imik ilaannikuinnaq tunngaveqartarnerannut, taamaalillunilu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup oqartussaasutut immikkoortutut aatsaat isigineqarsinnaasarneranut, taamatut sulineq eqqartuussisarneq pillugu inatsisip toqqaannartumik nassatarippagu.

Kommunimi atorfeqartut inatsimmi immikkut pisinnaatinneqarpata pisinnaatitaanerup taassuma annertussusia inatsimmi erseqqissunik tunngavissaqanngikkaanni aqutsineq pillugu inatsimmi aalajangeeriaaseq pillugu aalajangersagaq saneqqullugu annertusisamik paasineqarsinnaanngilaq⁵⁷.

Taamaattumik uanga paasinninnera unaavoq kommunalbestyrelsi kommunip pisassarisaanik akiliisitsiniarnermut atatillugu aqutsineq pillugu inatsit malillugu akisussaaffimminit taamaallaat kaanngarsimasinnaavoq kukkunernut pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup aalajangiinernut iliuuserisanullu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup eqqartuussisarneq pillugu inatsit tunngavigalugu oqartussaasutut immikkoortutut suliarisimasaanut atatillugu.

Pinngitsaaliillutilli akiliisitsiniartartut sulineranni DL-3-19-2 malillugu taarsiissuteqartarneq pillugu inatsiseqartitsinermi sulisitsisup akisussaaffia sulii kommunimiittussaavoq.

Kommunip pisassarisaasa piunerannut aamma naammasinninniarfigineqarnissaminnut piareersimanerannik naatsorsuinermut pingaarnertut akisussaaffik aamma kommunalbestyrelsimiippoq, pisassarisat akilersinniagassanngorlugit pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartumut tunniunneqarsimanerat apequtaatinnagu. Tamanna eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi aamma tunngavigineqarpoq, tak. eqqartuussisarneq pillugu inatsit taamani atuuttoq pillugu siunnersuummi kapitali 7 pillugu nalinginnaasumik oqaaseqaatit, Folketingstidende 1982-1983, Tillæg A, sp. 685.

Tamatuma paarlattuanik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup kommunip ataani aqutsinermi allaffissornikkut ingerlatsisuunerata manna nassataraa, tassalu kukkunerit amigaatillu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup qisuarianngitsoorfigisinnaanngikkai, akisussaaffiup pisassarisalimmiinnera innersuussutiginnarlugu.

Allatut oqaatigalugu pineqartoq tassaavoq kommunip pisassarisaanik akilersinniartariaqanngitsumik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartannginnissaa nakkutigissallugu kommunalbestyrelsip isumagisassarigaa, pinngitsaaliillunilu akiliisitsiniartartoq kommu-

57) Niels Preisler, "Kommunestyre i retlige rammer" Kommunekredit 1999, qupperneq 22

nip aaqqissuussaanerata ilagisaatut pisussaaffeqarpoq kommunip pisassarisaanik akiliisitsiniarnermut tunngaviusuni amigaatit kommunalbestyrelsimut ingerlatsiveqarfimmulluunniit pineqartumut ilisimatitsissutigissallugu.

Taamaattorli akiliisitsiniarnermut oqartussaaffik Namminersornerullutik Oqartussanut nuussimamat ajornartorsiut taanna pillugu annertunerusumik iliuseqaq-qissanngilanga.

Akiitsoqartup suliamik eqqartuussivimmumt suliaassannqortitsinissamut periarfissaqarneranik kommunip oqaaseqaataanut atatillugu kommunimut malugeqqullugu oqaatigaara eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 22-p manna nassatarigaa, tassalu pinngitsaaliilluni naammassinninniarsinnaanermut tunngaviusup nalornissutigineqarnera akiliisitsiniartarnermi oqartussaasup isummerfiginngitsoorsinnaanngikkaa, akiitsoqartoq suliamik eqqartuussivimmumt kingusinnerusukkut suliaassannqortitseqqullugu innersuullugu.

Eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 22-p manna nassataraa, tassalu nalornissutaasut akiliisitsiniarnermi oqartussaasup nammineq qulaajarsinnaanngikkunigit pinngitsaaliilluni naammassinninniarneq ingerlanneqartinnagu pisassarisat eqqartuussutikkut aalajangersartinneqarnissaat suliniutigisariaqaraa.

Isumaginninnermi tunniunneqarsimasunik utertitsilluni akiliutitigut pisassarisat eqqarsaatigalugit oqaatigaara akiligassaqarnermik uppersaasat akiliisitsiniarnermi oqartussaasup isumaginninnermi tunniunneqartunik utertitsilluni akiliutitigut pisassarisanik akiliisitsiniarnissaanut uppersaasatitut naammattuaannanngimmat, tassami utertitsilluni akiliinissamut pisussaaffeqarnermi innuttaasup isumaginninnermillu ingerlatsiviup isumaqatigiissuteqarsimanerat apeqqutaanngimmat, apeqqutaasorli tassaalluni kommuni (isumaginninnermik ingerlatsivik) isumaginninnermi tunniunneqartut utertillugit akileqquneqarnissaat pillugu atuussinnaassuseqartumik aalajangiisimansoq, taamatuttaarlu piffissaq utertitsilluni akiliiffiususaaq ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsineq tunngavigalugu aalajangiinikkut aamma aalajangersarneqartussaalluni.

Tamatumali manna soorunalimi akornusinnigilaa, tassalu akiliisitsiniarnermi oqartussaasup akiitsut piffissaq utertitsilluni akiliiffissaq inatsisit tunngavigalugit aalajangersarneqarsimasoq nallerpat akilerneqarnissaannik innuttaasumut isumaqatigiissuteqarsinnaanera."

Ilanngaassineq

Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga:

"Suliani misissukkanni tamarluinnangajanni malugaara kommunip sulisitsisoq aqutugalugu akissarsianit ilanngaassiniarneranik imaluunniit kommunip nammineq akiitsoqartup pisortanit pisassarisaanit ilanngaassineranik kommunip akiitsoqartumut nalunaaruteqartarneranut uppersaatinik suliani peqanngitsoq.

Aammattaaq malugaara suliat misissukkama amerlanersaanni akiitsoqarnermut uppernarsaamik kommuni akiitsoqartumut atsiortitsisarsimasoq, tassanilu kommunip akissarsianit unerartitsisinnaatitaanera imaluunniit akiitsoqartup pisortanit pisassarisaanit ilanngaassisinnaatitaanera akiitsoqartup akuerisarlugu.

Suliami 2003 pillugu nalunaarutima kalaallisuuani qupperneq 440-mi qallunaatuuanilu qupperneq 345-mi eqqaasanni ilanngaassisarneq pillugu imaattunik oqaaseqateqarpunga:

”Sulianik akiliisitsiniarnermut tunngasunik misissuininni malugaara kommunip pisut ilaanni akiitsoqartoq akiliisitsiniarnermut ilaatillugu uppernarsaammik atsiortittarsimagaa, taamaaliornikkut kommuni ataatsimut isigalugu ilanngaassinissamut pisinnaatinneqartarluni (isumaqatigiissutaasumik ilanngaassineq).

Ilanngaassinermi ilanngaassinerup isumaqatigiissutaasimanissaa piumasaqaataannilaq. Piumasaqaatit erseqqinnerusut arlallit eqqortinneqarsimappata pisortani oqartussaasut aallaavitut pisinnaatitaapput pinngitsaaliinikkut ilanngaassinissaminnut, tassa imaappoq innuttaasumut isumaqatigiissummik tunngaveqarnani ilanngaassinissamut. Piumasaqaatit taakku makkuupput:

Illua'tungeriinneqarneq:

Ilanngaassisoqassappat piumasaqaataavoq pisassarisanik ”akilerneqartunik” pisassarisalik ”akiliutigineqartunik” tunniussisussaassasoq. Illua'tungeriinneqarneq taanna ilanngaassisoqarnissaa nalunaarutigineqarpat atuutissaaq.

Ilanngaassinissamik nalunaaruteqarneq piffissarlu tassunga tunngasoq:

Ilanngaassisoqassappat piumasaqaataavoq piffissaq akiitsut akilerneqarfissaat piffissarlu innuttaasup pisassarisaasa tunniunneqarsinnaaffiat nallersimassasut. Aammattaaq ilanngaassinerup kommunip ilanngaassinissamik nalunaaruteqarneratigut aallartinneqarnissaa pisariaqartuuvoq.

Tunniunneqartussat aalajangersimasut ilanngaassivigineqarsinnaanngillat:

Akissarsianit, soraarnerussutisianit, meeqqanut akilersuutinit isumaginninnermilu tunniunneqartartunit, aningaasanik tigusisup inuuniarnermini aningaasartuutaasa matuneqarnissaannuinaq atorneqartussanit aallaavittut ilanngaassisoqarsinnaanngilaq.

Inatsisitigut atuussinnaassuseqarneq:

Pinngitsaaliinikkut ilanngaassisoqassappat piumasaqaataavoq pisassarisat ”akiliutigineqartut” inatsiseqartitsinikkut pisussaaffiliisuussasut, taamalu pisoqalisooarsimasuussanatik.

Pisortat ilanngaassinissamut periarfissaasa immikkut taaneqarnerat:

Inuinaat akornanni inatsiseqartitsinerup iluani pisassarisanik ilanngaassinissaq nalinginnaasumik ajornanngilaq, ilanngaatigineqartussat akerlilerneqarsimagaluarpataluunniit. Tamatu-

ma kinguneraa eqqartuussiviup suliap eqqartuussivikkut suliarineqarnerani inuup eqqartuussivikkut suliassanngortinneqartup akertilissutaannaanut isummerfiginnittussaannginnera, aammali – tamanna atuutsinniarneqarpat – eqqartuussivikkut suliassanngortinneqartup suliassanngortitsisumit allamut tunngatillugu aningaasanngorlugit pisassarisaanik isummerfiginnittussaanaera. Tamanna inuup pisumi inuinnarnut tunngasumi inummit akiliiumanngitsumit aningaasanik piumasaqaateqartup eqqartuussivikkoortumik suliassiisoqarnissaanik suliniuteqartussaananeraniq pissuteqaannarpoq.

Soorlu suliamut allamut atatillugu aningaasanik akileeqquisumit pisassaqaarneq pissutigalugu piumasaqaatip eqqartuussivikkoortumik ingerlanneqartariaqarneranik innersuussinikkut akiliisoqarnissaanik piumasaqaatip illua'tungilernissaanut periarfissaq taanna pisortani oqartussaasumut atuutinnilaq. Matumani atuuppoq innuttaasup pisassarisaanik, assersuutigalugu akileraarutigut utertoortisiassaanut, oqartussaasup "akiliutitut" atortinniagai innuttaasup tunngavissaqartumik akertilerpagit oqartussaasooq innuttaasumut akiliinissani pinngitsoortinniarlugu "akiliutitut piumasaqaat" aalajangersartinniarlugit eqqartuussivikkoortumik suliassiinissaminut innersuussaasooq.

Taamaalilluni suliame pineqartumi eqqartuussivikkut suliassanngortitsineq pissutissaqarpat oqartussaasooq eqqartuussivikkoortumik suliassanngortitsinissaq pinngitsoortinniaannarlugu ilanngaassuineramik aallartitsisinnaannilaq.

Ataqatigiinneqarneq imaluunniit isumaqatigiissuteqarnikkut ilanngaassineq:

Ataqatigiinneqarneq tunngavigalugu, tassalu pisassarisaat inatsiseqartitsinikkut pissutsimut taannaasumut tunngasuuppata, pinngitsaaliinikkut ilanngaassinissamut piumasaqaataasut qulaani taaneqartut annertuutigut atuutinnigillat. Tamatumani assersuutitut taaneqarsinnaavoq innuttaasooq paasissutissanik eqqunngitsunik piaaraluni tunniussisooq tamatuma nassatarisaanik isumaginninnermi tunniunneqartartunik amerlanaarlugit tunineqartoq. Pisortanit tunniunneqartartunit ilanngaassinissamut nalinginnaasumik killiliisoqarsimagaluartoq matumani ilanngaassineq ingerlanneqarsinnaasussaavoq.

Tamanna isumaqatigiissuteqarnikkut ilanngaassinermut aamma atuuppoq. Innuttaasup pisortanut akiitsumi pisortanit pisassarisamigut akilerneqarnissaat nammineq piumassutsini tunngavigalugu akuerippagu tamatuma assigiinnarpaa innuttaasooq aningaasat tunniunneqartussat tigoriarlugit akiliisitsiniartarfimmut saaffiginnippat, akiitsunilu tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit akilerpagit. Kisianni isumaqatigiissut taamaattoq erseqqilluinnartuussaaq, tassanilu piumasaqaateqartup pisassarisaasa aamma akiitsoqartup illua'tungerisaminut piumasaqaataasa akornanni piffissat eqqarsaatigalugit ataqatigiinneqassalluni. Tamanna inuinaat akornanni inatsiseqartitsinerup iluani aamma atuuppoq. Taamaattumik innuttaasup ilanngaassisoqarnissaanik isumaqatigiissummik atsiuinermigut siunissami pisassarilerumaa-gassaminut sunilluunniit ilanngaassinissamut pisortani oqartussaasut pisinnaatissinnaannigilait. Isumaqatigiissuteqartoqarsimagaluarpalluunniit pisumi tassani ilanngaassisoqarsinnaasussaavoq, pinngitsaaliinikkut ilanngaassisoqarnissaani nalinginnaasumik piumasaqaataasut eqqortinneqarsimappata.

Taamaattumik inassuteqaatigaara akiitsunut atatillugu siunissami killiligaanngitsumik ilanngaassisoqarnissaanik ataatsimut uppersaatit/isumaqatigiissutit kommuniq atortassan-

ngikkai, tassami taamaattut inatsiseqartitsinikkut atuussinnaassuseqanngimmata, taamaattumillu paatsoortitsisuusarlutik.”

Kommuni qinnuigineqarpoq akiitsoqartumut ilanngaassisoqarnera pillugu kommunip nalunaaruteqartannginneranik malugisara kommunip ileqquusumik periaasiata ersernerineraa nalunaarutigeqqullugu.

Aammattaaq kommuni qinnuigineqarpoq ilanngaassinissamut piumasaqaatit allaaserineqarnerannik qulaani issuakkakka kiisalu siunissami ilanngaassinerit aamma killeqanngitsumik ilanngaassinerit pillugit ataatsimut nalunaarutit/isumaqatigiissutit pillugit oqaaseqaatini uannut nalunaarutigeqqullugit."

Kommunip 27. februar 2006-imi imatut akivaanga:

"Ilangaassinermi piumasaqaatinik Ombudsmandip misissuina, tassunga ilanngullugu siunissami piffissamilu aalajangersimangitsumi ilanngaassisarnissamut nalinginnaasumik nalunaarutinit/isumaqatigiissutinit oqaaseqaatit K Kommunip isumaqatigai siunissamilu ilanngaassinissamik nalunaaruteqartarnissaq qularnaassallugu." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Kommunip akissutaa tusaatissatut tigugiga allakkani 1. maj 2006-imeersuni nalunaarutigaa.

Tamatuma kingornatigut imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

"Ilangaassinissamik kommunip isumaqatigiissuteqartannginnissaanik aamma ilanngaassinissamik nalunaaruteqartoqartarnissaata kommunimit qulakkeerneqarneranik kommunip paasissutissiissutai tunngavigalugit apeqqut taanna pillugu amerlanerusunik oqaaseqaatissaqanngilanga."

Akiitsoqarnek akueralugu isumaqatigiissutit - kommunip nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissutinik (forlig) pisoqalisoorneq pisutigalugu kipititsinissaq siunertaralugu atuinera

Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga:

"Akiliisitsiniartarfiup pisortaa kiisalu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartoq peqatigalugit 27. juni 2005-imi misissuineq pillugu eqikkaaninni oqaatigaara isumaqartunga pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup akiitsut eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi malittarisassat tunngavigalugit pinngitsaaliinikkut imaaliillaanaq akilersinneqarsinnaasut pillugit akiitsoqartumut isumaqatigiissuteqartarnissaa pisariaqanngitsoq.

Pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartoq tamanna pillugu oqarpoq akiitsoqartumut taamatut isumaqatigiissuteqartarneq kommunip pisoqalisoorinnaanermik pinaveersimatitsiniarluni suli-

niutitut atortaraa. Tamanna tusaatissatut tiguara, isumaqatigiissuteqarnikkulli pisoqalisoorsinnaanermik pinaveersimatitsineq pillugu tulliuuttuni oqaaseqaatikka aamma innersuussutigalugit.

Suliami qulaani taaneqartumi 2003 pillugu nalunaarutima kalaallisuuani quppernerni 438-mi tulliiniilu qallunaatuuanilu quppernerni 345-mi tulliiniilu eqqaaneqartumi imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

”Isumaqatigiissut (forlig):

Sulianik akiliisitsiniarnermut tunngasunik misissuininni kommunip akiliisitsiniarnermut ilagitillugu isumaqatigiissuteqarnissaq (forlig) toqqartaraa maluginiarsimavara.

Aallaqqaasiullugu oqaatigaara pisuni tamanna periarfissaatillugu akiitsut piffissap aalajangersimasup ingerlanerani naafferartumik akilersorneqarnissaat pillugu kommunip isumaqatigiissuteqarnissamik toqqaanissaanut soorunalimi akornutissaqanngitsoq.

Kisianni isumaqatigiissutinik taamaattunik (forlig) kommunip atuinerata siusinnerusukkutulli massakkut isumaliutersuteqarnissannut pissutissaqalersippaanga.

(...)

Pisortat pisassarisaasa suunerat apeqqutaatillugu isumaqatigiissummik (forlig) atuinissaq pillugu isumaliutersuutit assigiinngitsuusarput.

- Pisassarisat akiliisoqanngippat kommunip pinngitsaaliinikkut akiliisitsinermik naammassinniffigisinnaasai:

Isumaqatigiissuteqarnerup (forlig) pisuni arlalinni akiitsunik akiliisitsiniarnermi ilaatillugu atornissaa pisariaqartuunngilaq, kiisalu pisortat innuttaasullu paatsuinerannut pissutaassinnaalluni. Akiitsut Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsit tunngavigalugu pinngitsaaliinikkut akiliisitsinermik imaaliallaannaq naammassinniffiusinnaasut eqqarsaatigalugit kommunip isumaqatigiissuteqarnissaanut pissutissaqartussaannngilaq. Periaaseq inatsimmi atoqquneqartutut allaaserineqartoq kommunip malissavaa.

Akiitsut taamaattut eqqarsaatigalugit qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarnissamut akissarsianilluunniit ilanngaassinissamut piumasqaatit eqqortinneqarsimanerisa paasineqarneratigut pinngitsaaliinikkut akiliisitsiniartoqarsinnaavoq.

Tamanna akiitsut piffissami aalajangersimasumi naafferartumik akilersorneqarnissaannik kommunip innuttaasumut isumaqatigiissuteqarnissaanut soorunalimi akornutaasinnaannngilaq.

Taamaalilluni isumaqatigiissut taamaattoq kommunip akiitsunik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarinnikkut naammassinninnissamut periarfissaa pillugu apeqqummut attuumassuteqarsinnaannngilaq.

- Pisassarisat akiliisoqanngippat kommunip eqqartuussivikkoortumik malersortariaqagai:

Uanga erseqqissumik paasinninnera unaavoq Kalaallit Nunaanni inatsiseqartitsinermi atuutumi inatsisitigut innarlitsaalineqarnissamik qularnaveeqqutit innuttaasunut atuuttussanngortinneqarsimasut, matumani suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsit ilanngullugu eqqarsaatigalugu, suliassaqrfinni oqartussaasup pinngitsaaliinikkut akiliisitsiniarnermik naammassinninnissaminut inatsit malillugu oqartussaaffilerneqarfigisimanngisaani oqartussaasut pinngitsaaliinikkut akiliisitsiniarnermik naammassinnissinnaanerminik isumaqatigiissutit atorlugit pilersitsiniarneranut ataneqatinneqarsinnaanngilaq.

Akiitsunilli pinngitsaaliinikkut akiliisitsiniarnermik oqartussaasup imaaliallaannaq naammassinninniarfigisinnaasaanik naafferartumik akilersuinissamik innuttaasup nammineq piuumassusia tunngavigalugu kommunip tassunga isumaqatigiissuteqarsinnaanera oqaatigineqartut mattutinngilaat. Isumaqatigiissutilli taamaattut nassatarisariaqarpaat akilersuinerit piuumassuseq tunngavigilluinnarlugu akilersuinerusariaqartut, tamatumalu nassatarissallugu kommunimut akiitsut naatsorsorneqarsimanerat kukkusuusooq imaluunniit kukkusumik tunngaveqartoq innuttaasup kingusinnerusukkut isummiutissagaluaruniuk – soorlu innuttaasooq aallaqqataaniilli taamaaliorsinnaasimasooq – kommunip pisassarisaminik eqqartuussutikkut aalajangersaatitsiniartariaqarnera tunngaviginiarsinnaagaa, akilersuininilu eqqartuussutit aalajangersarneqarnissaata tungaanut unitsinnaallugu.

(...)

- Pisassariat inuinnaat akornanni inatsiseqartitsineq tunngavigalugu pisassarisaasut, tassa imaappooq pisassarisat kommunip ingerlatsinermik suliaqarneratigut pilersimasuunngitsut:

Pisassarisat inuinnaat akornanni inatsiseqartitsineq tunngavigalugu pisassarisaasut eqqarsaatigalugit pisortani oqartussaasut suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi pineqartunut ilaatinneqarneq ajorput, suliarlul inuinnartullusooq illua'tungiulluni kommunip aallaavittut isumaqatigiinniutigisinnaallugu.

Taamaattorli pisassarisat inuinnaat akornanni inatsiseqartitsineq tunngavigalugu pisassarisaasut pillugit eqqartuussivikkut aalajangiisooqanngikkaluartoq isumaqatigiissutit (udenretlige forlig) isumaqatigiissuteqartarneq pillugu inatsiseqartitsinermi pineqartunut ilaatinneqarnerat kommunip eqqumaffigisariaqarpaa.”

Kommuni qinnuigineqarpoq pigajuttartut kommunip akiitsoqartumut isumaqatigiissuteqarfigisartagai kiisalu tamatumunnga tunngavilersuutaasartut allaasereqqullugit.

(...)

Pisoqalisoornerup isumaqatigiissuteqarnikkut (forlig) kipitinneqarnera.

Inatsimmi § 2-mit ersertutut pisoqalisoorsinnaanermit piffissarititaasooq aamma kipitinneqarsinnaavoq akiitsoqartup akiitsoqarnerminik nassuerutiginninnera pisassarisaqartup pissarsiarippagu.

Tamatuma kingornatigut apeqqutaalersooq tassaavoq akiitsoqartup aamma pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup/kommunip akornanni allagaatip ”nammineq piuumassuseq tunngavigalugu

isumaqatigiissut"-mik (frivilligt forlig), naafferartumik akilersuinissamik isumaqatigiissut"-mik imaluunniit allamik taaneqartutut pilersinneqartup pisoqalisoorsinnaanermut piffissaritaasoq kipitinneraa.

Naatsorsuutigisariaqarpoq suliassat sularineqartarnerat pillugu inatsimmi ilitersuisussaatitaanermik aalajangersakkap nassatarigaa pisortani oqartussaasup pisoqalisoorsinnaanermut piffissaritaasup kipitinneqarnissaanik kissaateqartup akiitsoqartoq matuminnga ilitersussallugu pisussaaffigigaa, tassalu akiitsoqartup akiitsunik nassuerutiginninneq atsiortariaqanngikkaa, akiitsoqartoq pisortat pisassarisaannut tunngaviusoq pillugu akerliliissutissaqarpat, tassami taamatut pisoqartillugu pisortani oqartussaasup pisoqalisoorsinnaaneq eqqartuussivikkoortumik suliassanngortitsinikkut imaluunniit eqqartuussivikkoortumik allatut iliuseqarnikkut kipitiniartariaqarmagu.

Nassuerutiginninnerup assortuiner tallip nangaanertallillunniit, imaluunniit allatigut erseqqarluttup inatsimmi pisoqalisoorsinnaanermut ukiunik tallimanik piffissarititaasumik kipititsinisamat piumasagaataasoq eqqortinngilaa.

Aamma pineqartoq tassaavoq pisoqalisoorsinnaanermut piffissarititaasumik kipititsinissamik kommunip kissaateqarnerata kommuni suliani allani sulianik paasissutissiisarnertut paasissutissartalersuinissamat pisussaaffiianngikkaa.

Taamaalilluni kommunip pisuni tamani, pisoqalisoorsinnaanermut apeqqut uniffiginagu, akiliisitsiniarnermut tunngaviusup atuunnissaa pisariaqarneratut misissuiffigissavaa, aamma tak. sulianik uppernarsaasersuisarneq sulianillu paasissutissartalersuisarneq pillugit qulaani oqaaseqaatika.

Pisassarisat ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinikkut amigaateqartoqarnera pissutigalugu atuussinnaassuseqanngippata pisoqalisoorsinnaanermut piffissarititaasup kipitinneqarnissaanik oqalunnissamat soorunalimi pissutissaqanngilluinnarpoq.

Pisassarisat akilersinniarneqarsinnaalertinnatik nalornissutigineqartut, taamaattumillu eqqartuussivikkoortumik aalajangersarneqartussat pineqarpata pisoqalisoorsinnaanermut piffissarititaasumik kipititsiniarluni immikkut iliuseqarnissaq aamma pisariaqanngilaq, tassami eqqartuussivikkoortumik pisariaqarneratut suliassanngortitsinerup pisoqalisoorsinnaanermut piffissarititaasooq tamatumunnga peqatigitillugu kipitittussaammagu.

Tamakkua saniatigut oqaatigaara akiitsullip akiitsuminik nassuerutiginninnera aalajangersimamut iluseqartinneqassasoq.

Akiitsullip naafferartumik akilersuutunik erseqqinnerusumik aalajangersarneqartunik akiliisarnissaanik isumaqatigiissut, akiitsunillu akiitsoqarfigineqartup naatsorsugaanik tamarmiusunik akiliinissamat pisussaaffiliinermik imaqanngitsoq akiitsunik nassuerutiginninnerunngilaq, pisoqalisoorsinnaanermullu piffissaliunneqartumik kipititsinermi atorneqarsinnaanani.

Tamatuma pissuseqataa atuuppoq akiitsoqartup isumakkeerinninnissaq akiliinissamilluunniit kinguartitsinissaq kisiat qinnutigippagu imaluunniit pisussaaffini nalornissutigippagu.

Taamaattumik akiitsoqarnermik nassuerutiginninnermi akiligassat ataasiakkaat, pisoqalisoor-sinnaaneri kipitinneqartussat amerlassusii kiisalu akiligassat taakku inatsisitigut tunngavigisaat erseqqissumik oqaatigineqassapput.

Kiisalu oqaatigaara akiitsut nassuerutigineqartut isumaqatigiissutigineqartulluunniit (forlig) pinngitsaaliinikkut akilersinniarneqarsinnaasuunissaat piumasaqaatigineqarsinnaanngimmat.

Kommuni qinnuigaara:

- akiitsoqartup akiitsuminik nassuerutiginninneratigut pisoqalisoorinnaanermut piffissarititaasumik kipititsiniarnermi kommunip periaasia qulaani taaneqartunut naapertuuttuunersoq nas-suaiaqullugu."

Kommunip 27. februar 2006-imi imatut akivaanga:

"Nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissut.

Akiitsut amerlassutsimikkut akilersoruminaatsutut isigineqaraangata K Kommuni akiligassa-limmik isumaqatigiissuteqakajuttarpoq. Tamatumunnga tunngaviuvoq 27. juni 2005-imi eqik-kaalluni ataatsimiinnermi oqaatigineqartutut pisoqalisoorinissamat piffissarititaasumik sivitsui-nissaq, taamaattuttaarlu Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsit malillugu pisassa-riisat pinngitsaaliinikkut akilersinniarneqarsinnaanissaat ilaatinneqassasoq.

K Kommuni aamma isumaqarpoq una oqaatigisassaqqissoq, isumaqatigiissut pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerup naammassineqarnissaanut tunngavittut atorneqassappat piumasaqaatit pi-sortaqatigoortut naammassineqarsimassasut tamannalu – naak isumaqatigiissut taamatut taa-guuteqartariaqanngikkaluortoq – taaguutip taamatut atorneqarnissaa naleqqunnerusutut isu-maqarfigineqartoq.

(...)

Pisoqalisoornerup isumaqatigiissuteqarnikkut (forlig) kipitinneqarnera.

K Kommuni isumaqarpoq pisoqalisoorinissamat piffissarititaasumik kipititsiniarluni kommu-nip iliuuseqartarnera inatsisini aalajangersakkanut taakkulu atuutsinneqarnerannut kiisalu isigi-niagassanut Ombudsmandip oqaatigisaanut naapertuuttoq." (Atorfeqarfimmi nutsigaa-voq)

Kommunimut 1. maj 2006-imi imatut allappunga:

"Kommunip oqaatigaa kommuni nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissute-qartartoq (frivillige forlig) akiitsut aalajangersimasunik amerlassusillit akilersinniarneqarnis-saat ajornakusoortutut isigineqaraangat, taamatut isumaqatigiissuteqarneq pisoqalisoorinissa-mut killissaritaasup sivitsorneqarnissaanik pingaarnertut aamma siunertaqarpat.

Kommunip nangilluni oqaatigaa "(...) tamannalu - naak isumaqatigiissut taamatut taaguuteqartariaqanngikkaluortoq - taaguutip taassuma atorneqarnissaa naleqqunnerpaatut isigineqarpoq." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Isumaqatigiissuteqarneq pisoqalisoorsinnaanerup kipitinneqarnissaanik siunertaqarpat taaguutip "nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissutip (frivilligt forlig)"-ip atorneqarnissaa naleqquttuujaannangitsoq kommuni tassani isumaqarpat isumaqatigilluinnarpara.

Ilaatigut akiitsut kommunip eqqartuussisarneq pillugu inatsit tunngavigalugu imaaliallaannaq akilersinniarsinnaasai eqqarsaatigalugit taamatut isumaqatigiissuteqarnissaaq pisariaqartuunngilaq, ilaatigullu kommunip akiitsoqartoq akiitsoqarnerminik uppernarsaatissinnaavaa, imaluunniit akiitsoqartup akiliinissaa/naafferartumik akilersuinissaa pillugu isumaqatigiissuteqarfigisinnaallugu.

(...)

Kommuni tamanna tunngavigalugu qinnuigaara makku nalunaarutigeqqullugit:

- kommunip assersuutigalugu akiitsoqartumik akiitsoqarnermik uppernarsaatitsisannginneranut pisariaqarballu suliambut malitsigititatut akiliinissamik imaluunniit naafferartumik akilersuinissamik isumaqatigiissuteqartannginneranut tunuliaqutaasoq,
- kommunip nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissutaasimasunik (frivillige forlig) Kalaallit Nunaata Eqqartuussivianut nalunaarsuisitsiniarluni eqqartuussivikkoortumik iliuuseqartannginneranut tamatumalu kingornatigut pinngitsaaliissumik akiliisitsiniarnernik politiitigut suliarinntsitsisannginneranut tunuliaqutaasoq."

Kommunip 2. november 2006-imi imatut akivaanga:

"Nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissut.

Kommunip allagai 27. februar 2006-imeersut innersuussutigineqarput. Ilassutitut oqaatigineqarsinnaavoq nammineepluni piumassutsimik isumaqatigiissutip akiliinissamik isumaqatigiissutitut isigineqarnissaanut akornutissaqanngimmat suliallu pissusia tunngavigalugu akiitsoqarnermik nassuerutiginninnermut uppernarsaataamat, politiillu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermi oqartussaasoralugit inuinnarnut pinngitsaaliilluni naammassinninniarnermut tunngavuisinnaamat Ombudsmandip nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissuteqartarneq pillugu Inatsisartut Ombudsmandiata isummaminik oqarluartaarnerulluni saqqummiussinera tunngavigalugu K Kommuni isumaqarpoq suliassaqarfimmi tassani periaatsimik kommunip allannguinnissaanut tunngavissaqarnani. (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Tamatuma kingornatigut imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

"Kommunip akissutaa imatut paasivara kommunip innuttaasunut nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissuteqartarneq pisoqalisoorsinnaanermik kipi-titsiniarluni iliuutsit atortaraa, pisassarisat suussusiat apeqqutaatinnagu, nammi-

nerlu piumassaseq tunngavigalugu isumaqatigiissutinut taamaattunut atatillugu kommuni innuttaasut akiliinissaannik isumaqatigiissuteqartartoq.

Siullertut nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissuteqartarneq suliani kommunip (Namminersornerullutilluunniit Oqartussat) pisassarisaasa eqqartuussisoqariinnikkaluartoq eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi malittarisassat malillugit pinngitsaaliilluni akilersinniarneqarsinnaaffigisaanni nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissuteqarnissap pisariaqannginnera pillugu siusinnerusukkut oqaaseqaatima qalleqqinnissaanut pissutissaqarlunga isumaqarpunga.

Taamaalilluni suliani akiitsut piunerisa innuttaasumit akiliisitsinarnermilu oqartussaasumit assortuussutigineqanngitsuni aporaannernik isumaqatigiissuteqarnikkut aaqqinneqartussatut piousoqanngilaq.

Innuttaasup pisassarisaanik piffissani taakku akilerneqarsimaffissaanni akiliinnginnera akiliinissamut pisussaaffiup assortuussutaasoq ilimagissallugu immini tunngavissaqalersitsinngilaq. Eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi aamma akileraartarneq pillugu eqqartuussisoqariinnitsoq pinngitsaaliilluni naammassinninniartarneq pillugu inatsimmi malittarisassat tunngavimmik taassuminnga aamma tunngaveqarput.

Taamaattumik isumaqarpunga akiitsoqarnerup akuerineqarnera imaluunniit akiliinissap kinguartinneqarnissaa imaluunniit akiitsut eqqartuussisoqariinnitsoq pinngitsaaliinikkut naammassinninniarfigineqarsinnaasut naafferartumik akilersorneqarnissaat pillugit isumaqatigiissutit nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissutinik taaneqartariaqanngillat.

Tulliullugu oqaatigaara pisoqalisoorsinnaanermut killissaliussap kipitinneqarnissaa ta isiginiarneqarnerata immini oqartussaasup akiitsut akuerineqarnerat pillugu innuttaasunut isumaqatigiissuteqarnissaanut tunngavissalinngikkaa.

Akiliisitsiniarnermi oqartussaasoq inatsiseqartitsinermit tunngasup qulaajarneqarnissaa siunertaralugu innuttaasumut isumaqatigiissuteqarnissaminut mattusimaneqarajuttussaavoq, aalajangiisoqarnissaa inatsimmi tunngaviuppat.

Akiliisitsiniarnermi oqartussaasup isumaqatigiissuteqarnissamut mattunneqarsimarnersoq pillugu apeqqtut inatsiseqartitsiffiusumi pineqartumi inatsisitigut tunngaviusup qanoq paasineqarnissaanik ataatsimut nassuiaanermik⁵⁸ tunngaveqartariaqarpoq.

Aallaaviusorli unaasariaqarpoq, tassalu isumaqatigiissuteqarsinnaaneq suliassaqarfii amerlanersaanni mattunneqarsimasoq⁵⁹. Tamanna isumaginninneq pillugu inatsimmut aamma akileraartarneq pillugu inatsimmut tunngasuni atuuppoq.

Innuttaasup oqartussaasumut pisussaaffiisa annertussusiat pillugu isumaqatigiissuteqarnissaq mattunneqarsimappat akiliisitsiniarnermi oqartussaasoq akiitsut akuerineqarnerat akiitsunilluunniit akilersuinissamik innuttaasumut aamma isumaqatigiissuteqarsinnaassanngilaq, isumaqatigiissummi tassani tamatumunnga peqatigitillugu pis-

58) Jørgen Mathiassen, "Aftaler i forvaltningsretten", Juristforbundets Forlag, 1974, quppernerit 220 tullialu aamma qupperneq 379.

59) Jens Garde allallu, "Forvaltningsret, Almindelige emner", Jurist- og Økomonforbundets Forlag, sisamassaanik saqqummersitaq, 2004, qupperneq 104.

sutsit akilersuissussaatitaanermik pilersitsisut aalajangersarneqarpata imaluunniit isumaqatigiissut taamaattoq pisoq pillugu aalajangiinermik saneqqutsisuuppat.

Allatut oqaatigalugu akiliisitsiniarnermi oqartussaasup qulakkeertariaqarpaa akiliisussaatitaaneq pisoqalisoorsinnaanermut killissaliussap kipitinneqarnissaa imaluunniit naafferartumik akilersuinissaq siunertaralugu innuttaasumut pineqartumut isumaqatigiissuteqartoqarnialinnginnerani ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsineq tunngavigalugu atortussaataasumik aalajangiinikkut aalajangersarneqarsimasasoq.

Tamanna akileraarutitigut akitsuutitigullu pisassarisat ukiut tallimat qaangiunneranni pisoqalisoortartut eqqarsaatigalugit immikkut pingaaruteqarpoq, tak. pisoqalisoortarneq pillugu inatsimmi § 1, imm. 1, nr. 4.

Tunngaviusumik Inatsimmi § 43-mi inatsimmik tunngaveqarnissamik piumasaqaatip manna nassataraa, tassalu akileraartussaataaneq isumaqatigiissutikkut aalajangersarneqarsinnaanngitsoq.

Taamaalluni akileraarutinut akiitsut akuerineqarnerat pillugu innuttaasup akiliisitsiniarnermi akileraartarnermiluunniit oqartussaasumut isumaqatigiissuteqarneq atuussinnaassuseqanngisaannarpoq, akileraarutinut akiitsut isumaqatigiissummi tassani naatsorsorneqartut inaarutaasumik inatsisillu malillugit ingerlanneqartumik akileraarusiinermik tunngaveqanngippata.

Taamaattumik akileraarutitigut pisassarisat pisassarisallu allat akiliisussaatitaaneq pillugu isumaqatigiissuteqarfigineqarnissaat mattunneqarsimasuni, ukiullu tallimat qaangiunneranni pisoqalisoortussat eqqarsaatigalugit pisoqalisoornissaq pinngitsoortinniarlugu pisassarisaqartutut imaluunniit akiliisitsiniarnermi oqartussaasooq eqqartuussivikkut suliaannngortitsisariaqarsinnaavoq, imaluunniit pisoqalisoornissamut killissaliussaq kipitinniarlugu inatsiseqartitsinikkut allatut iliiuseqartariaqarsinnaalluni.

Pisassarit inaarutaasumik aqutsinikkullu inaarutaasumik tunngavissalernerqarsimannissaat akiliisitsiniarnermi oqartussaasup akiitsoqartumut pisoqalisoornissaq kipitinniarlugu isumaqatigiissuteqarsinnaaneranut annertuumik ataatsimut pingaaruteqarpoq, tassami akiliisitsiniarnermi oqartussaasup pisoqalisoorsinnaanermik kipititsisumik pissutsit aqutsinikkut oqartussaasumut qulliunerusumut naammagittaalliuutigineqarsimasut pillugit isumaqatigiissuteqarsinnaanera mattunneqarsimasariaqarmat.

Akiliisitsiniarnermi oqartussaasup manna pisut ataasiakkarlugit naliliiffigisariaqarpaa, tassalu naammagittaalliuut akiliisitsiniarnermik mattussinersoq, aammali pisoqalisoorsinnaanermut piffissaliussaq naammagittaalliummut atatillugu atorunnaarsinneqarsimanersoq, imaluunniit killissaliussaq taanna innuttaasoq aalajangiinermik pineqartumik aqutsinermi allaffissornikkut oqartussaasumut qulliunerusumut naammagittaalliuuteqarsimatillugu eqqartuussivikkut suliaannngortitsinikkut kipitinniarneqassanersoq.

Akiliinissaq aamma akiliinissamik kinguartitsinissaq pillugu isumaqatigiissutit eqqarsaatigalugit immikkut oqaatigaara isumaqatigiissutit taakku ukiut tallimat qaangiunneranni pisoqalisoorsinnaanermut killiliussamik taamaallaat kipititsisinnaasut, naaf-

ferartumik akilersuutissatut isumaqatigiissutigineqarsimasut imaluunniit kinguartitsinissamik aqqissuussineq akiitsut naatsorsorneqarsimasut⁶⁰ tunngavigalugit isumaqatigiissutigineqarsimappat.

Tamatuma saniatigut oqaatigaara akiitsut naafferartumik akilersorneqarnissaannik imaluunniit akiliinissap kinguartinneqarnissaannik kommunip innuttaasunut (atuussinnaassuseqartumik) isumaqatigiissutai innuttaasumuinnaq pisussaaffiliisuunnngimmata, aammali kommunimut akiliisitsiniarnermilu oqartussaasumut pisussaaffiliisuullutik.

Taamaattumik akiliisitsiniarnermi oqartussaasoq akiliinissamik kinguartitsinissamiluunniit isumaqatigiissutaasimasoq unioqqutillugu eqqartuussisarneq pillugu inatsit tunngavigalugu imaluunniit pinngitsaaliissummik ilanngaassinikkut pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnissamut mattunneqarsimavoq.

Akiliisitsiniarnermi oqartussaasup innuttaasullu akornanni akiliinissamik isumaqatigiissut ilanngaassisinnaanermik mattussineranik apeqqut isumatigiissutip taassuma qanoq paasineqarnissaannik nassuiaanikkut aalajangiiffigineqassaaq.

Taamaattorli qanorluunniit pisoqaralarpat akiliisitsiniarnermi oqartussaasup akiliinissamik isumaqatigiissut apeqqutaatinnagu ilanngaassisinnaatitaanissani kissaati-gippagu akiliisitsiniarnermi oqartussaasup innuttaasumut tamanna pillugu ilitsersuisarnera ingerlatsinermi ileqqorissaarnermut ilaavoq.

Ataatsimut suussusileriigaanngitsunillu ilanngaassisarnermut tunngasut pillugit siusinnerusukkut oqaaseqaatikka aamma innersuussutigaaqka."

Pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartoq pisoqalisoorinnaaneq kipitinniarlugu inatsiseqartitsinikkut iliuuseqarsinnaava?

Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga:

"Pisassarisat pisoqalisoorimasut

Sulianik misissuininni malugaara akiitsut pisoqaaneruset arlalissuit akiitsunik allattuiffinni takuneqarsinnaasut, taamatuttaarlu pisuni arlalinni malugalugu akiitsut taamaattut akiliisitsiniartarfiup suliarisarsimagai, naak pisoqalisoorinnaasut pinaveersimatinniarlugu iliuuseqartoqarsimanersoq imaluunniit akiitsut pisoqalisoorimasut isumakkeerneqarsimanersut suliani takuneqarsinnaanngikkaluortoq.

Tamatumunnga atatillugu oqaatigaara:

Aningaasaatit pigisallu aningaasanik nalillit pillugit inatsisit assigiinngitsut Kalaallit Nunaanni atulersitaanissaannik inatsisikkut 104-kkut, 31. marts 1965-imeersukkut pisassarisat ilaasa

60) Bo von Eyben, "Forældelse I", Forlaget Thomson, 2003, quppererit 659 tulliilu.

pisoqalisootarnerannik inatsimmi nr. 274-imi, 22. december 1908-meersumi §§ 1-imit 3-mut aamma "Danske Lov"-imi aalajangersagaq 5-14-4 Kalaallit Nunaannut atulersinneqarput.

Kommunip pisassarisanik akiliisitsiniarneranut pingaartumik pisassarisat pisoqalisootarnerat pillugu inatsit 1908-meersoq pisortat pisassarisaasa arlallit ukiut tallimat qaangiunneranni pisoqalisootarnerannik aalajangersaasuusoq soqutiginaateqarpoq. Taamaalillutik ilaatigut makku pineqarput:

- Akileraarutit akitsuutillu,
- ineqarnermut akiliutitigut pisassarisat allallu
- utertillugit akiligassatigut pisassarisat, taakkunani pisoqalisoorsinnaaneq pillugu apeqqut immikkut inatsisiliornikkut aalajangersaavigineqarsimangilaq,
- isumaqatigiissutit (kontrakter) tunngavigalugit akiliutit,
- isumaqatigiissutaasartunut tunngasut (kontraktforhold) avataatigut taarsiissutitigut pisassarisat.

Pisoqalisoornissamut ukiunik tallimanik piffissaqartitsineq akiitsut akileqquneqarsinnaalerneranni ingerlalersartoq, inatsimmi tassani § 1, imm. 2 tunngavigalugu atorneqassangilaq, pisassarisat inatsiseqartitsinikkut immikkut tunngavissaq, matumani eqqartuussut ilanngullugu eqqarsaatigalugu, isumaqatigiissut (forlig) imaluunniit akiitsoqartup akiitsut amerlassusiat pilersimanerallu pillugit allatut allakkatigut paatsoorneqarsinnaanngitsumik nassuerutiginninnera tunngavigalugu pisassarineqalersimappata.

Inatsimmi § 2-kkut aalajangersarneqarpoq pisoqalisoornissamut ukiunik tallimanik piffissaqartitsineq taaneqartut uku arlaat atorlugu unitsinneqarsinnaasoq:

"Pisoqalisoornissamut piffissaliussa q s ivikillisa q § 1-imi aalajangersarneqartoq piffissamit pisassarisat akileqquneqarsinnaalerfiannit aallartittumik naatsorsorneqartassaaq. Pisassarisat annaaneqassapput pisassarisaqartoq piffissaliunneqartup naannginnerani akiitsullip akiitsuminik nassuerutiginninneranik pissarsisimangippat, imaluunniit akiitsoqartumut eqqartuussivikkoortumik iliuuseqanngippat, taakkulu isumaqatigiissuteqarnissap (forlig) eqqartuussuteqarnissap imaluunniit eqqartuussivikkut allatut aalajangiisoqarnissaata tungaanut pisariaqanngitsunik kinguarsaanani malersorsimangippagit." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarneq:

Akiitsoqartumut eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarneq Kalaallit Nunaanni tassaassaaq eqqartuussivikkoortumik suliassanngortitsineq, kommunip pisassarisaanik akiliisinnaajunnaartumut imaluunniit toqusup pigisatut qimataanut nalunaarutiginninneq imaluunniit suliamut akiitsukillisaanermut tunngasumut aallartinneqartumut atatillugu pisassarisanik nalunaarutiginninneq. Matumani akiliisinnaajunnaartunik suliarinninneq pillugu inatsimmi § 241, tak. akiliisinnaajunnaartunik suliarinninneq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atortuulernerani inatsit nr. 983, 16. december 1997-imeersoq innersuussutigaa.

Kalalallit Nunaanni pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarneq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartunit imaluunniit politiinit, eqqartuussiveqarnikkut suliffeqarfiunngitsunit, ingerlanneqartarmat Kalaallit Nunaanni pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartarnermi oqartussaasutigut pinngitsaaliilluni akiliisitsiniaqqusinerup imaluunniit pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerup immi pisoqalisoorsinnaanermut ukiunik tallimanik piffissarititaasup kipitinneqarnera nassatarineq ajorpaa. (Tamatumali paarlattuanik pisoqalisoorsinnaaneq kipitinneqarsinnaavoq pigisat aalaakkaasut, umiarsuup timmisartulluunniit nalunaarsorneqarsimasup, qularnaveeqqutitut arsaarinnissutigineqarsimasut Eqqartuussisuunerup ingerlataanik pinngitsaaliinikkut tuniniarneqaqqullugit qinnuteqarnikkut, tak. illuutini il.il. pinngitsaaliinikkut tuniniaaneq pillugu nalunaarummi Kalaallit Nunaanni atortussami nr. 201-imi, 3. maj 1978-imeersumi § 1.)

Kommuni tamanna tunngavigalugu qinnuigaara makku pillugit nassuiaateqaqqullugu:

- akiliisitsiniarnerup aallartinneqannginnerani kommunip tamatigut misissortarneraa pisassarifat ukiut tallimat sioqqullugit pilersimappata pisoqalisoorsinnaanermut killissarititaasoq kipitinneqarsimaneq,
- pisassarifat pisoqalisoorsimasut taamasa kommunip tamatigut isumakkeertarnerai, aamma
- pisoqalisoorsinnaanermut piffissarititaasoq kipitinniarlugu iliuseqarnermi kommunip iliutisit suut iliuserisarnerai."

Akileraartarnermi Pisortaqarfimmu apeqqutit pisassarisanik akiliisitsiniarnermut tunngasut arlallit pillugit ataatsimut tusarniaaninnut atatillugu pisortaqarfimmu 9. august 2005-imi imatut allappunga:

"K Kommunimi sulianik akiliisitsiniarnermut tunngasunik misissuininnut atatillugu kommunip – immaqalumi aamma kommunit allat – pisoqalisoornissamut piffissarititaasumik kipititsiniutitut qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqartarnera pillugu ajornartorsiuteqarsinnaasoq maluginiarsimavara.

Taamaattumik Akileraartarnermi Pisortaqarfik oqartussaasutut akisussaasoq ajornartorsiut pillugu oqaaseqaatiminik saqqummiuseqqullugu qinnuiginiarlugu aalajangerpunga.

K Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga, allakkat assilinerat Akileraartarnermi Pisortaqarfimmu nassiullugu:

"(...)

Akileraartarnermi Pisortaqarfik qinnuigaara manna paasissutissiisutigeqqullugu, tassalu Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinninnera unaanersoq kommunit pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartuisa qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqartarnerat pisassarifat ilaasa pisoqalisoortarnerannik inatsimmi nr. 274-imi, 22. december 1908-meersumi § 2 tunngavigalugu iliutisit pisoqalisoornissamut piffissarititaasumik kipititsisutut isigineqarnerseq, imaluunniit qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarneq pisoqalisoornissamut piffissarititaasumik kipititsisinnaasaguni pisariaqanngitsumik kinguarsaanani malersorneqassanersoq."

Pisortaqarfiup 13. august 2005-imi imatut akivaanga:

"Ombudsmandip Akileraartarnermi Pisortaqarfik allakkani 9. august 2005-imeersumi qinnuigaa manna pillugu paasisstisseeqqullugu, tassalu Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinninnera unaanersoq kommunit pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartuisa qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqartarnerat pisassarisat ilaasa pisoqalisootarnerannik inatsimmi nr. 274-imi, 22. december 1908-meersumi § 2 tunngavigalugu iliutsitut pisoqalisoonissamut piffissarititaasumik kipititsisutut isigineqarnersoq, imaluunniit qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarneq pisoqalisoonissamut piffissarititaasumik kipititsisinnaassaguni pisariaqanngitsumik kinguarsaanani malersorneqassanersoq.

Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinninnera unaavoq Kalaallit Nunaanni pinngitsaaliillutik akiliisitsiniartartut Danmarkimisut eqqartuussiviup ataani oqartussaasuunngikkaluarlutik eqqartuussisarneq pillugu inatsit eqqarsaatigalugu immikkut imatut inissisimasuusut, tassalu kommunalbestyrelsinit ataasiakkaanit toqqagaasutut, taamaalillunilu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup taamaattup qularnaveeqqutitut arsaarinninnerata pisoqalisootarnermut killissaliussaq pisassarisat aalajangersimasut pisoqalisootarnerat pillugu inatsimmi 1908-meersumi aalajangersarneqarsimasoq kipitissallugu.

Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinninnera aammattaaq unaavoq qularnaveeqqutitut arsaarinninneq pisoqalisootarnermut killissaliussamik kipititsisuussaguni pisariaqanngitsumik kinguarsaanani malersorneqartussaasoq." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Akileraartarnermi Pisortaqarfik tamatuma kingornatigut allakkatigut 5. september 2005-imeersutigut qinnuigaara ilassutaasumik nassuiaateqaqqullugu:

"Akileraartarnermi Pisortaqarfik 9. august 2005-imi qinnuigaara manna paasisstisissutigeqqullugu, tassa Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinninnera unaanersoq kommunit eqqartuussutinik naammassisitsiniartartuisa qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqartarnerat pisassarisat ilaasa pisoqalisootarnerannik inatsimmi 274-imi 22. december 1908-meersumi § 2 tunngavigalugu iliutsitut pisoqalisoonissamut piffissarititaasumik kipititsisutut isigineqarnersoq, imaluunniit qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarneq pisoqalisoonissamut piffissarititaasumik kipititsisinnaassaguni pisariaqanngitsumik kinguarsaanani malersorneqassanersoq.

19. august 2005-imi Akileraartarnermi Pisortaqarfiup allagai 13. august 2005-imeersut tiguakka, tassani Akileraartarnermi Pisortaqarfik allappoq:

"Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinninnera unaavoq, Kalaallit Nunaanni eqqartuussutinik naammassisitsiniartartut Qallunaat Nunaannisulli inatsisitigut oqartussaasuunngikkaluarlutit taamaattoq Kalaallit Nunaanni eqqartuussutinik naammassisitsiniartartut eqqartuussisarnermi inatsit eqqarsaatigalugu immikkuullarissumik inissisimapput, kommunalbestyrelsinimmi ataasiakkaanit toqqagaasaramik, taamaalilluni eqqartuussutinik naammassisitsiniartartumit qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarneq pisoqalisoonissamut piffissarititaasumik kipititsinerussaaq pisassarisat ilaannik akiliisitsiniarnermi pisoqalisoonissamut piffissarititaasooq pillugu inatsisip 1908-meersup kingunerisaanik.

Aammattaq Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinninnera unaavoq, tunngavilersuiner-taqanngitsumik qularnaveeqtitut arsaarinnissuteqarneq malersorneqassasoq tamanna pisoqalisoor-nissamat piffissarititaasumik kipisitsisutut isigineqassappat.”

Pisassarisat ilaasa akiliisitsiniarnermi pisoqalisoor-nissaannut piffissarititaasoq pillugu inatsim-mi §§ 1-imi aamma 2-mi imatut aalajangersagaqarpoq:

”§ 1. Pisassarisanut makkununga akiliisitsiniarnermi pisoqalisoor-nissamat ukiunik tallima-nik piffissaqartitsineq atuuppoq:

(...)

Siuliani pisassarisanik akiliisitsiniarnermi pisoqalisoor-nissamat piffissarititaasoq atuussin-naaneq ajorpoq, pisassarisanut piumasaqammut akiitsoqarnermut uppenarsaasiortoqarsi-matillugu imaluunniit inatsisitigut immikkut ittumik tunngavilersuusiortoqarsimatillugu, taa-maalilluni akiitsut pilersimanagerat annertussusaallu akiitsoqartumit nassuerutigineqarluni imaluunniit allaganngorlugu arlaatigut naqissuserneqarsimappat.

§ 2. Pisoqalisoor-nissamat piffissaliussaq sivikillisaq § 1-imi aalajangersarneqartoq piffissa-mit pisassarisat akileqquneqarsinnaalerfiannit aallartittumik naatsorsorneqartassaaq. Pisassa-ri-sat annaaneeqartussaapput pisassarisaqartoq piffissaliunneqartup naannginnerani akiitsullip akiitsuminik nassuerutiginninneranik pissarsisimangippat, imaluunniit akiitsoqartumut eqqartuussivikkoortumik iliuseqanngippat, taakkulu isumaqatigiissuteqarnissap eqqartuus-suteqarnissalluunniit eqqartuussivikkut allatut aalajangiisoqarnissaata tungaanut pisariaqan-ngitsumik kinguarsaanani malersorsimangippagit.” (Atorfeqarfimmit nutsigaavoq)

Akileraartarnermi Pisortaqarfiup allagai aamma imatut paasivakka Akileraartarnermi Pisor-taqarfik isumaqartoq eqqartuussutinik naammassisitsiniartartup qularnaveeqtitut arsaarinnis-suteqarnera pisoqalisoor-nissamat piffissarititaasumik kipisitsinertut iliusaasoq, qularnaveeq-qtitut arsaarinnissuteqarneq pisoqalisoor-nissamat piffissarititaasoq pillugu inatsimmi § 2-mi aalajangersakkat malillugit malersorneqarpat.

Aammattaq Akileraartarnermi Pisortaqarfiup allagai imatut paasivakka, tassalu Akileraartar-nermi Pisortaqarfiup paasinninnera unaasoq eqqartuussutinik naammassisitsiniartartumit qularnaveeqtitut arsaarinnissuteqarneq pisoqalisoor-nissamat piffissarititaasumik kipisitsi-nissap atuuffissaanik atorunnaarsitsisartoq, qularnaveeqtitut arsaarinnissuteqarneq pisa-saqartumit pisariaqanngitsumik kipitinneqarani oqaatigineqartut malersorneqanngippat.

Akileraartarnermi Pisortaqarfik qinnuigaara tamanna ilumut taamatut paasineqassanersoq paa-sissutissiissutigeqqullugu.

Aammattaq Akileraartarnermi Pisortaqarfik qinnuigaara paasissutissiissutigeqqullugu tamanna ima paasineqassanersoq pisasaqartup eqqartuussutinik naammassisitsiniartartup qularnaveeq-qtitut arsaarinnissutaata ilaanik pisariaqanngitsumik kipisitsinani malersuiniarpat, taava qularnaveeqtitut arsaarinnissummut pisoqalisoor-nissamat piffissap kipisinneqarsinnaanera atorunnaassasoq.

Aamma Akileraartarnermi Pisortaqarfik qinnuigaara paasisutissiissutigeqqullugu:

- Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinninnera unaanersoq, eqqartuussutiniq naammassitsiniartartup akiliisitsiniarnerigalui iluatsinngitsoortut pisoqalisoonnissamat piffissarititaasumik kipisitsinaviannngitsut.
- Tamatumalu kingunerisaanik pisoqalisoonnissamat piffissarititaasumik kipisitsiniarluni eqqartuussutiniq naammassitsiniartartup akiliisitsiniarnerigalua iluatsinngitsoorpat taava akiitsullip akiitsuminik nassuerutiginninnera pissarsiariniassagaa inatsisitigulluunniit iliuuseqarfigalugu pisariaqannngitsumillu kinguarsaanani taakkua isumaqatigiissusiornikkut pissarsiariniassallugit, eqqartuussivikkut imaluunniit allatut inatsisitigit aalajangiisortatillugu taakuuk matumuuna inatsimmi 1908-meersumi § 2, 2. pkt. pisoqalisoonnissamat piffissarititaasumik kipisitsineq."

Tusarniaanera kommunip 27. februar 2006-imi imatut akivaa:

"Eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarneq.

Pisassarisat ukiunik tallimanik pisoqaassusillit akiliisitsiniarnerup aallartinnginnerani pisassarisat pisoqalisimannnginersut akiliisitsiniartarfiup misissortarpei. Tamatumunnga uppernarsaatit, assersuutigalugu bilagit inissitsitsikkat, isumaqatigiissut, akiliisitsiniartartut allattaaviinit naqitanngortitat, mappimi suliiani allagaatiniipput. Tamatuma kingunerisaanik pisassarisat pisoqalisoorut tamarnik isumakkeerneqartarput.

Pisoqalisoonnissamat piffissarititaasumik kipititsinermi akiitsullip akiitsoqarnerminik akuersaarnissaanut kommuni periarfissiiniartarpoq, assersuutigalugu akiitsulik isumaqatigiissummik assigisaanillu atsiornissaminut akuersigaangat. Pisoqalisoonnissamat piffissarititaasoq aamma kipitinneqartarpoq pisassarisat piunerannik akiitsulik arlaatigit nassuerutiginnikkaangat akuersaaraangalluunniit.

Pisuni allani akiitsulimmut kommuni eqqartuussivikkoortumik iliuuseqartarpoq eqqartuussivikkoortumik isumaqatigiissuteqarnikkut, eqqartuussinikkut imaluunniit allatut eqqartuussivikkoortumik aalajangiinikkut pisassarisat aalajangiiffigitinniarlugit, soorluttaaqq kommunimi akiliisitsiniartartut nalilinnik arsaarinnissuteqarsinnaasut pisoqalisoonnissamat piffissarititaasumik kipititsinissaq siunertaralugu." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Tusarniaanera 5. september 2005-imeersoq Akileraartarnermi Pisortaqarfiup allakkatigit 29. marts 2006-imeersutigit imatut akivaa:

"(...)

Ombudsmandillu allagaani ersersinneqarsimavoq, Ombudsmandip Akileraartarnermi Pisortaqarfiup allagai 19. august 2005-imeersut imatut paasisimagai, Akileraartarnermi Pisortaqarfiup paasinnittaasigigaa, akiliisitsiniartartup pigisanik qularnaveeqqutissanngorlugit assaarinnittarnera pisoqalisoonnissamat piffissarititaasumik kipisitsinerusoq, pigisanik qularnaveeqqutissanngorlugit assaarinnittarnermi suliap pisoqalisarneranut inatsisip § 2-a malillugu i-

ngerlanneqarsimappat. Aammattaaq Ombudsmandip Akileraartarnermi Pisorta qarfiup allagai imatut paasisimavai, Akileraartarnermi Pisorta qarfiup paasinnittaasigaa, akiliisitsiniartartup pigisanik qularnaveeqqutissanngorlugit arsaarinninniarnerani suliap pisoqalisoonissamit piffissarititaasumik kipisitsineq atuukkunnaartartoq, arsaarinninniarneq asuliinnarsuaq kinguarsarneqarsimangippat pisassaqtumit allassimasutut.

Ombudsmandillu Akileraartarnermi Pisorta qarfik piumaffigisimavaa makkunanga paasisustiseeqqullugu:

1. Ombudsmandip qulaatungaaniittunut paasinnissimaneq eqqornersoq.
2. Tamanna ima isumaqarpa, tassalu pisassalik asuliinnarsuaq kinguarsaasimangippat akiliisitsiniartartup pigisanik qularnaveeqqutissanngorlugit arsaarinninniarnerani malinnaasimatillugu, arsaarinninniarnermi pisoqalisoonissamit piffissarititaasumik kipisitsisimaneq atorunnaarsinneqarsimanersaq.
3. Akileraartarnermi Pisorta qarfiup paasinnittaasiginerpaa, akiliisitsiniartartup akiligassat akilersinniarlugit arsaarinnissutinik suliaqarnerigalua suliap pisoqalisoonissamit piffissarititaasumik kipisitsisimanermik atorunnaarsitsinerunersaq.
4. Tamassumallu kingunerisaanik, akiliisitsiniartartoq, akiligassat akilersinniarlugit arsaarinninniarluni suliaqarsimagaluaareersimatillugu, suliap pisoqalisoonissamit piffissarititaasumik kipisitsisimanermi piffissaliussaqaq unitsinniarlugi, akigassaliup akiitsuminik nassuerutiginninniarnerinik pissarsiniarsarisussaasoq imaluunniit inatsisit aqutugalugit alloriarfiuteqarfigissagaa aamma asuliinnarsuaq kinguarsaasoqarnani malersussagai taakkua isumaqatigiissutinik, eqqartuussummik imaluunniit allaanerusumik eqqartuussisutigit aalajangiivigeqqullugu pissarsiniarnerani, takuuk tamatumunnga atatillugu 1908-mut inatsisip § 2-mi oqaaseqatigiit aappaat, suliap pisoqalisimaneranut piffissaliussaqaq taamaatitinniarlugi.

1-imut.

Akileraartarnermi Pisorta qarfiup uppersarsinnaavaa pisorta qarfiup paasinnittaasigaa, akiliisitsiniartartup pigisanik qularnaveeqqutissanngorlugit arsaarinninniarnerani suliap pisoqalisimaneranut pequtugalugu unitsitsinertut qanoq iliuusaasimasooq, arsaarinninniarnermi suliap pisoqalisarneranut inatsisip § 2-a malillugu suliarinnittoqarsimappat, aamma pigisanik qularnaveeqqutissanngorlugit arsaarinninniarnermi asuliinnarsuaq kinguarsaasoqarnani pisassalimmit malinnaavigineqarsimappat isumaqatigiissummik, eqqartuussummik imaluunniit allaanerusumik eqqartuussisutigit aalajangiisussanngortitsiniarluni pissarsiniarsarisooqartillugu.

2-mut.

Akileraartarnermi Pisorta qarfik isumaqarpoq apeqqut 2 apeqqut 1-imi akineqareersimasooq. Pisorta qarfik soorunami tamatumani ikiuussinnaavoq, tamanna eqqortuunngitsumik isummerfiusimangippat.

3-mut 4-mullu.

Akileraartarnermi Pisorta qarfiup paasinnitaaseraa, pigisanik qularnaveeqqutissanngorlugit arsaarinninni arnerigaluit asuliinnartut taamaatinneqarsimappat, taava suliap pisoqalisoonnissamut piffissarititaasumik kipisitsineq attatiinnerneqassasoq, takuuk TfS 1997, 678 ØLK (ilanngussaq).

Assilisami ilanngussami immikkortoq N.2-mi AKILERAARTARNERMUT ilitsersuummi 2006-1 "AKILERAARTARNERUP iluani suleriutsinut ilitsersuussummi" pisortat piumasaqaatigisartagaasa pisoqalisarnerat qimerloorneqarpoq. Ilitsersuummilu ilaatigut innersuusutigineqarpoq eqqartuussissutit arlariit 1908-mut inatsimmut atatillugu, taakkulu aamma Ombudsmandip suliami matumani isummersoneranut soqutiginaatiliusinnaassagunarpot."

Kommunimut tamatuma kingornatigut 1. maj 2006-imi imatut allappunga:

"Kommunip oqaaseqaatai tusaatissatut tiguakka, kommunillu nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissutinik (frivillige forlig) aamma pisoqalisoornerup isumaqatigiissuteqarnikkut (forlig) kipitinneqarnera pillugu immikkoortoq innersuusutigalugu.

Kommunip "... kommunimi pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartut qularnaveeqqusiussassatut arsaarinnissuteqarsinnaasut, pisoqalisoonnissamut piffissarititaasumik kipititsinissaq siunertaralugu" (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq) oqarnera pillugu oqaatigaara pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup qularnaveeqqutitut arsaarinnissimanera pisassarisaqartumik pisariaqanngitsumik kinguarsaanani isumaqatigiissuteqarnikkut, eqqartuussutikkut eqqartuussivikkoortumilluunniit aalajangiinikkut allakkatigut malersorneqarpat pisassarisat pisoqalisoonnissaannut killissaritaasumik kipititsisinnaanerup annaaneqarsinnaaneraniq apeqqutinnut Akileraartarnermi Pisorta qarfiup akuersaartumik akissutaa tigoqqammeriga.

Akileraartarnermi Pisorta qarfillu allaffigeqatigiittarnitta tassunga tunngasortai ilanngullugit nassiuppakka, kommunilu qinnuigalugu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup qularnaveeqqutitut arsaarinnissimaneriniq kommunip qanoq iliorluni malitseqartitsiviginnitarnera pillugu nasuiaateqaqqullugu."

Misissuineramut tamatuma kingornatigut Ombudsmandip pinngitsaaliillutik akiliisitsiniartartut eqqarsaatigalugit pisinnaatitaanera pillugu apeqqutip kommunip pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartuanit saqqummiuneqartup qulaajareernejarnissaata tungaanut unitsikkallarnejarpoq, tak. 2007-imi ukiumoortumik nalunaarummi immikkoortumi 1.3.-mi tamanna pillugu erseqqinnerusumik allaaserineqartut.

Suliaq kommunimut allakkatigut 27. august 2007-imeersutigut aallarteqqippara, kommunillu 31. august 2007-imi imatut akivaanga:

"Allakkat nr. 13069 27/08-2007-imeersut, j.nr. 11.73.88.73/053-05, imaattunik oqaaseqaateqarnissamut pissutissaqalersitsisut tigunejarnerat matumuuna uppersarnarnejarpoq:

- Qularnaveeqqusiussatut arsaarinnissuteqarnerit, qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarfiusarut, pillugit taamatut iliornerup nammineq pisoqalisoorneq unitsinngikkaa pillugu kommunip Akileraartarnermi Pisortaqarfik isumaqatigaa.
- Qularnaveeqqusiussatulli arsaarinninniarnert iluatsitsiffiunngitsumik inaarneqartut pineqaraangata, tassa qularnaveeqqusiussatut arsaarinniffiunngitsut, taamatut ittut pisoqarlisoorinnaaneq unitsittarpaat, pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup qularnaveeqqutitut arsaarinnilluni inatsisinik tunngaveqarluni iliuuseqarneratut isigineqarmat.

Eivind Einersenip atuakkiaani 1999-imi siullermeertumik saqqummersinneqartumi ”Forældelsesloven af 1908 med kommentarer”-mi qupperneq 233-mi immikkoortortaq kingullermut kommuni innersuussissalluni imminut pisinnaatippoq, taanna imatut oqaasertaqarpoq:

”Qularnaveeqqusiussatut arsaarinnissuteqartoqarpat, kisiannili akiligassalik pigisanik nalilinnik arsaarinnissutaasussanik tunniussassaqaangippat, pisassarisaqartuq pisassarisaminik sapinngisani naapertorlugu eqqartuussivikkoortitsilluni akiliisitsiniarsinnaavoq. Naallu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartut qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqaqqanngikkaluartut, pigisanik arsaarinnissimannikkaluartut imaluunniit qularnaveeqqutitut arsaarinnikkallarsimannikkaluartut, pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup qularnaveeqqutitut arsaarinnilluni inatsisinik tunngaveqarluni iliuuseqarneratut isigineqassaaq.” (Atorfeqarfimmit nutsigaa-voq)

Tamatuma kingornatigut imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

"Aallaqqaasiutitut oqaatigaara pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartuq aningaasanik tigoraaannarnik qularnaveeqqutitut arsaarinnissimatillugu manna eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 6, imm. 2, nr. 1 -ip nassatarigaa, tassalu aningaasanik tigoraaannarnik qularnaveeqqutitut arsaarinnissutaasut pisassarisaqartumut atu-gassannagortinneqarnerat.

Tamanna pisoqalisoorarneq pillugu inatsiseqartitsinermut atatillugu pisassarisat akilernerqarnerattut isigineqartariaqarpoq.

Tulliullugu oqaatigaara kommuni (Akileraartarnermilu Pisortaqarfik) isumaqatigigikka oqarmata pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerisa Danmarkimi inatsiseqartitsineq malillugu pisoqalisoorinissamat piffissaliussaq kipitissinnaagaat.

Taamaattorli kommuni isumaqatiginngilara ima oqarmat pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup Danmarkimi inatsiseqartitsineq malillugu qularnaveeqqutitut arsaarinninnera immini eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarnerusoq pisoqalisoorinnaaner-mut piffissaliussamik kipititsisoq.

Kommunip atuakkiaatut innersuussutigisai qularnaveeqqusiussatut arsaarinnissutinut akiliisitsiniarnermi eqqartuussivimmit ingerlanneqartartunut tunngasuupput.

Danmarkimi inatsiseqartitsinermi pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartuq eqqartuussi-viup ataani oqartussaasutut aalajangiisartutut isigineqaqqanngilaq, tak. eqqartuussut UfR 1931.107H-mi naqinneqartuq aamma Bo von Eybenip atuakkiaa "Forældelse I",

Forlaget Thomson, 2003-meersoq, quppernerit 320 tullialu aamma "Betænking 634/1971 om udlæg og udpantning", qupperneq 102.

Danmarkimili inatsiseqartitsinikkut ileqquusumi⁶¹ aalajangersarneqarpoq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup qularnaveeqqutitut arsaarinninneranut inatsisitigut sunniutit eqqartuussivikkut iliuuseqarnermi sunniutaasartut pissuseqataat atatinneqartut, tak. pisoqalisootarneq pillugu inatsimmi § 2, tassami Højesteretsip innersuusutigisimammagu Danmarkimi eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi § 527 akileraarutitik akitsuutinillu akiliisitsiniarnermi periaaseq pillugu inatsimmi nr. 278-imi, 26. maj 1976-imeersumi § 5 tunngavigalugu qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut akiliisitsiniaqqusissummik tunniussinerup pisoqalisoorsinnaanermut killiliussamik kipititsisuuvoq qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut akiliisitsiniarnerni pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartunit aamma ilanngaaserisutut akiliisitsiniartartunit ingerlanneqartunut aamma atuuttoq.

Højesteretsip eqqartuussutikkut taaneqartukkut manna aalajangersarpaa, tassalu ataqatigiinneqarnermi tassani pinngitsaaliillutik akiliisitsiniartartut eqqartuussivikkoortumillu akiliisitsiniartarfuit assigiinnigissutaat tassaasoq eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi § 527 tunngavigaanni pisoqalisoornissamut piffissaliussaq qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut akiliisitsiniaqqusissutit tunniunneqarnerani⁶² kipitinneqartartoq, pisoqalisoornissamulli piffissaliussaq qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut akiliisitsiniarneratigut kipitinneqartarluni, tassami qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut akiliisitsiniarneq akileraartarnermi oqartussaasumit namminermit ingerlanneqartarmat, imaanngitsoq taamatut akiliisitsiniaqqusissut tunngavigalugu.

Tamatumunnga peqatigitillugu Danmarkimi inatsiseqartitsinikkut ileqquusumi⁶³ aalajangersarneqarpoq qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut akiliisitsiniarneq, oqartussaasup sorliup akiliisitsiniarnermik ingerlatsinera apeqquataatinnagu, immiini tassaannngitsoq pisoqalisootarneq pillugu inatsimmi § 1, imm. 2 akiitsoqarnermut tunngasunik ukiut tallimat qaangiunneranni pisoqalisoorsinnaanerannik atorunnaarsitsisvoq tunngavigalugu "inatsiseqartitsinikkut immikkut tunngavissaq".

Danmarkimi inatsiseqartitsinikkut ileqquusumi⁶⁴ aammattaaq aalajangersarneqarpoq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarneq akiitsoqartup akiitsoqarfigisami naatsorsugaatut akiitsoqarnerminik nassuerutiginniffigisaa pisoqalisootarneq pillugu inatsimmi § 2

61) UfR 2000.1504H.

62) Piffissap qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut akiliisitsiniaqqusissutit tunniunneqarfiata pisoqalisoorsinnaanermut piffissaliussap kipitinneqarneranut piffissatut atuunneranut pissutaasoq tassaavoq suliani inuit ataasiakkaat akornanni saqitsaassutitik eqqartuussivikkut suliani piffissaliunneqartutut atuuttut assingi atorlugit piffissanik naatsorsuisinnaanermik kissaateqarneq, tak. Rigsdagstidende 1894/1895, Tillæg A, qupperneq 41 inatsisissatut siunnersuummi § 12 pillugu, taannalu Danmarkimi inuit ataasiakkaat akornanni saqitsaassutitik eqqartuussivikkut suliani piffissaliunneqartunik naatsorsueriaaseq pisoqaanerusoq innersuusutigineqarpoq, Forordning af 20. marts 1795, § 1.

63) UfR 1914.293V, UfR 1917. 14H, UfR 1931.107H, UfR 2001.1275H.

64) UfR 1946.970Ø aamma UfR 1997.1466Ø.

eqqartuussivikkortumik iliuuseqarnikkut iliuuseqarnermi saniatigut akiitsoqarnermik akuersinermut tunngasuusooq tunngavigalugu pisoqalisoornermik kipitsisuusooq.

Pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerit pisoqalisoorsinnaanermik kipititsisutut sunniuteqarnerat pillugu apeqqut Kalaallit Nunaanni inatsiseqartitsinerimi isummerfigineqarsimannigilaq, Kalaallillu Nunaanni inatsiseqartitsinerup Danmarkimi inatsiseqartitsinerimi manna allaassutigaa, tassalu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup akiliisitsiniartarfittut eqqartuussivik sinnerlugu iliuuseqartuunnginnera, tamannalu Kalaallit Nunaanni inatsiseqartitsineq tunngavigalugu pinngitsaaliilluni naammassinninnerup eqqartuussivinnit suliassaanninneranik pissuteqarpoq, eqqartuussisarnerli pillugu inatsimmi kapitali 7, § 19-ikkut ingerlatsinerimi oqartussaasunut (politiinut pinngitsaaliillutillu akiliisitsiniartartunut) isumagisassanngortinneqarsimalluni.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsit imaluunniit Kalaallit Nunaanni akileraarutiniq akiliisitsiniartarneq pillugu inatsisit (aningaasarsianit akileraarutit pillugit Inatsisartut inatsisaat akileraaruserinerlu pillugu Inatsisartut inatsisaat) qularnaveeqqutitut arsaarinnikkut akiliisitsiniaqqusissummik tunniussinerup imaluunniit qularnaveeqqutitut arsaarinninnerup pisoqalisoorsinnaanermut piffissaliussap kipitinneqarnera pillugu malittarisassanik imaqaanngillat.

Uanga paasinninnera malillugu tamanna uku Kalaallit Nunaanni inatsiseqartitsinerimi atuuttutut isigineqartariaqarnerat nassataraat:

Qularnaveeqqutitut arsaarinninnerup imaluunniit pinngitsaaliilluni iluatsinnigitsumik akiliisitsiniaraluarnerup ukiut tallimat qaangiunneranni immini pisoqalisoorsinnaanermut piffissaliussap kipitinneqarnissaanut inatsiseqartitsinikkut immikkut tunngavissalinnigilaa, tak. pisoqalisoortarneq pillugu inatsimmi § 1, imm. 2, tassami inatsimmi aalajangersagaq taanna tunngavigalugu inatsiseqartitsinikkut immikkut tunngavissaq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermik suliaq kisiat tunngavigalugu pissarsiari-neqarsinnaanngilluinnarmat.

Akiitsoqartup akiitsoqarnerminik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartumut imaluunniit pinngitsaaliilluni tuniniaanermut atatillugu nassuerutiginninnera inatsiseqartitsinikkut immikkut tunngavissamik pisoqalisoorsinnaanermut piffissaliussamik kipititsisumik pilersitsivoq, tak. pisoqalisoortarneq pillugu inatsimmi § 2.

Pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerup pisoqalisoortarneq pillugu inatsimmi § 2 tunngavigalugu pisoqalisoorsinnaanermut piffissaliussaq Kalaallit Nunaanni inatsiseqartitsineq malillugu aamma kipitinnigilaa, tassami pinngitsaaliilluni akiliisitsiniar-neq immini pisoqalisoorsinnaanermik kipititsisuussappat - Danmarkimi inatsiseqartitsinerimi atuuttut pissuseqataannik - tamanna inatsimmi immikkut tunngavissaqarnissamik piumasaqaateqarfiusariaqarmat.

Tamatumani manna pingaaruteqartutut isigaara, tassalu Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi eqqartuussiviit pinngitsaaliillutik akiliisitsiniarsinnaanerat pillugu malittarisassanik imaqaannginnera, taamaattumillu tamanna pissutigalugu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerup pisoqalisoortarneq pillugu inatsimmi § 2 tunngavigalugu eqqartuussivikkoortumik iliuuserineqartutut isigineqarnissaanik oqalunneq isumassaqarani, taamatuttaarlu Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu

inatsimmi imaluunniit Namminersornerullutik Oqartussat akileraarutinik akiliisitsiniarneq pillugu inatsisiliaanni pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerit pisoqalisoorsinnaanermut piffissaliussamik kipititsisuunera pillugu malittarisassanik imaqaratik.

Kalaallit Nunaanni inatsiseqartitsinerup aamma Danmarkimi inatsiseqartitsinerup assigiinnngissutaasa allaaserineqartut nassatarisaannik Kalaallit Nunaanni inatsiseqartitsinermit matuma naliliiffigineqarnissaa pissutissaqarpoq, tassalu qularnaveeqqutitut arsaarinnissutigineqartunik pinngitsaaliilluni tuniniaasoqaqqullugu Kalaallit Nunaanni Eqqartuussisuunermut qinnuteqaammik tunniussineq pisoqalisoortarneq pillugu inatsimmi § 2 tunngavigalugu eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarnerunersoq. Apeqqut taanna pillugu oqaatigaara qinnuteqaat taamaattoq pisoqalisoortarneq pillugu inatsimmi eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarnermik oqartarnermi pineqartutut isigineqarsinnaanersoq uanga nalorninaroqartutut isigigiga.

Tamanna manna pingaartillugu isiginiarpara, tassalu pinngitsaaliilluni tuniniaaneq tassaasoq qularnaveeqqutitut arsarinnissutigineqartunik tuniniaasinnaatitaanerup qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut pilersinneqartup atorneqarnera, taamaalillunilu qularnaveeqqutitut arsaarinninnerup pisassarisanut ataneqarnera, taamaattumillu isiginiagassat pisassarisat piffissap aalajangersimasup iluani pisoqalisoortarneranut tunuliaqutaasut pisoqalisoortarnerat matuminngattaaq nassataqartariaqartoq, tassalu qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut naammassinninniarsinnaatitaanerup pisassarisat pisoqalisoortarnerisigut atorunnaarneranik nassataqartariaqartoq, tak. Højesteretsip eqqartuussutaa Ufr 2001.1275H-mi naqinneqartoq, innersuussummi 7-imi aamma innersuusutigisara.

Eqqartuussisuunerup pinngitsaaliilluni tuniniaaqqusilluni qinnuteqaammik suliarinninnera pisassarisanik qularnaveeqqutitut arsaarinninnermut tunngaviusunik eqqartuussivikkut misiliisimanermut takussutissaanngilaq, pinngitsaaliillunili tuniniaanerup taamaallaat qularnaveeqqutitut arsaarinninnerup inatsiseqartitsinikkut misilinnera kisiat nassataraa.

Allatut oqaatigalugu pineqartoq tassaavoq pisoqalisoorsinnaanermut piffissaliussap ingerlanerata pisassarisat pinngitsaaliilluni tuniniaanerup ingerlanneqarneratigut matuneqarpata aatsaat unitussaanera.

Taamaattumik uanga massakkut⁶⁵ paasinninnera unaavoq akiliisitsiniarnermi oqartussaasup ukiut tallimat qaangiunneranni pisoqalisoortarneq taamaallaat imatut kipitissinnaagaa:

- Pisassarisat akilernerqarnerisigut imaluunniit akissarsianit unerartitsinikkut, qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut ilanngaassinikkulluunniit akilersorneqarnerisigut,
- akiitsoqartup akiitsoqarnerminik akiliisitsiniarnermi oqartussaasumit nassuerutiginnitsitsineratigut imaluunniit
- pisassarisat akilersinniarneqartussat eqqartuussutikkut aalajangersartinneqarnerisigut, eqqartuussivikkoortitsinissaq pinngitsoortinniarlugu isumaqatigiissuteqarnik-

65) Taamaalillunga paasinninnerigallakkattut kommunimut 28. juli 2005-imi tusarniaaninni oqaatigisara allanngortippara.

kut imaluunniit akiliisinnaajunnaarneq pillugu inatsimmi malittarisassat malillugit eqqartuussivikkut suliarinninnermut atatillugu.

Inatsisitigut inissisimaneq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnerup pisoqalisoorsinnaanermik kipititsisuuneranik nassataqartoq pilersinneqassappat inatsisip nutaap akueri-neqarnera piumasaqaataasariaqarpoq."

Akiitsoqartunik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermut aggeqqusisarneq

Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga:

"Suliat suliffeqarfinnut tunngasut ilarpaaluinit erserpoq kommunip suliffeqarfiit eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 21, imm. 2 innersuussutigalugu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermut aggeqqusarsimagai, aggeqqusissummi oqaatigalugu akiitsoqartoq takkutinnigippat akiitsoqartup politiit ikiortigalugit sassartinneqarnissaa pinngitsaaliilluni akiliisitsiniar-tartup piumasaqaatiginiaraa.

Oqaatigaara akiitsoqartoq takkutinnitsoortoq politiit ikiortigalugit sassartinneqassappat akiit-soqartup inuunissaa piumasaqaataasoq. Akiitsoqartoq suliffeqarfiuppat (assersuutigalugu ak-tiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiuppat imaluunniit piginneqataassuteqarluni ingerlatseqatigiif-fiuppat (anpartsselskab)) inuttut akisussaatinneqanngitsoq, politiit ikiortigalugit sassartitsineq atornerqarsinnaanngilaq. Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsit qallunaat eqqar-tuussisarneq pillugu inatsisaanni § 494, imm. 4-kkut ingerlatseqatigiiffiit assigisaasalu sinni-saannik aggeqqusisarneq pillugu aalajangersakkap assinganik imaqqanngilaq.

Aamma oqaatigaara immersugassamit kommunip aggeqqusissutitut atortagaanit politiit ikiorti-galugit sassartitsinissamut periarfissamik oqaatiginnittumit ersinngitsoq akiitsoqartoq nammi-neq takkuteqqullugu aggeqquneqartoq.

Akiitsoqartoq nammineq takkuteqqullugu aggeqquneqanngippat akiitsoqartup eqqartuussissu-serisumik sinniisoqarsinnaanera suliasat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi § 8, imm. 1-ip, tak. imm. 2, nassataraa.

Aammattaaq immersugassami kommunip aggeqqusissutitut atortagaani aggeqqusineq pin-ngitsaaliilluni akiliisitsiniarinnissaq siunertaralugu pisoq oqaatigineqanngilaq.

Aggeqqusinerup eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 21 tunngavigalugu pin-ngitsaaliilluni akiliisitsiniarinnissaq siunertaralugu pinerata oqaatigineqarnera akiitsoqartup tak-kunnissaminut pisussaaffeqarneranut tunngaviuvoq.

Taamaalilluni akiitsoqartup aqutsinermi oqartussaasunut takkunnissaa eqqartuussisarneq pil-lugu inatsisip avataatigut piumasaqaatigissallugu inatsisitigut nalinginnaasumik tunngavis-saqanngilaq.

Taamaattumik kommunip eqqartuussisarneq pillugu inatsit malinngippagu akiitsoqartup kommunimit saaffiginnissut akineqassanersoq akineqassappallu ornigulluni takkunnikkut, oqarasuaatikkut, allakkatigut imaluunniit e-mailikkut akineqassanersoq nammineq toqqarsinnaasussaavaa.

Kommunip immersugassami aggeqqusinermini atortagaani aamma oqaatigineqarpoq pinngitsaaliilluni akiliitsitsiniartartumut takkutinngitsoorneq akissarsianit unerartitsinerup aallartinneqarneranik nassataqarsinnaasoq.

Tamanna pillugu oqaatigaara akiitsoqartup eqqartuussisarneq pillugu inatsit tunngavigalugu takkuttussaatitaanera pillugu malittarisassat tassaammatta malittarisassat suliap paasissutissartalersorneqarneranut tunngassuteqartut.

Takkutinngitsoorneq pissutigalugu akissarsianit unerartitsinerup pineqaatissiissutitut kommunimit atorneqarnissaanut inatsisitigut tunngavissaqanngilaq.

Apeqqut taanna eqqarsaatigalugu 2001 pillugu nalunaarutinni suliaq 04-7 aamma innersuussutigaa.

Kiisalu maluginiarpara kommunip aggeqqusinermini piffissaliussaq ”ullumikkumiit ullut arfineq pingasut” atoraa.

Tamanna pillugu oqaatigaara ingerlatsinermi oqartussaasunit innuttaasunut nalunaarutit aalajangiinerunerat allaaneruneralluunniit apeqqutaatinnagu inatsisitigut aatsaat sunniuteqalersarmata nassiussivigineqartumut apuunnermikkut.

Taamaattumik oqaatigineqartut piffissaliussamik naatsorsuineq nalornilersitsisinnaavoq, ulloq allakkat ullullernejarfiaq eqqorlugu apuutinnikkunik. Tamatuma saniatigut ingerlatsinermi ileqqorissaarnerup nassataara innuttaasut ingerlatsiviup saaffiginnissutaanik isummerfiginnissaminut naammaginartumik piffissaqartinneqassasut.

Kommuni tamatuma kingornatigut qinnuigaara makku pillugit nassuiaateqaqqullugu:

- Suliani ingerlatseqatigiiffiit assigisaasalu pinngitsaaliilluni akiliitsitsiniarnissamut aggeqquneqaraluarlutik takkutinngiffiini periaaseq,
- akiitsoqartoq pinngitsaaliilluni akiliitsitsiniartartumut nammineq takkutinngippat, imaluunniit akiitsoqartoq allakkatigut oqarasuaatikkulluunniit akissuteqarpat kommuni qanoq iliortarnersoq,
- suliani innuttaasut pinngitsaaliilluni akiliitsitsiniarnissamut aggeqquneqaraluarlutik takkutinngiffiini akissarsianit unerartitsisoqarnissaanik kommuni aalajangiitinnagu sulianik paasissutissartalersuineq suna kommunip suliarisarneraa,
- pisuni aggeqqusissutip aggeqquneqartumut ullormit nassiussivigineqartumit kingusinnerusukkut annguffigisimasaani ”ullumikkumiit ullut arfineq pingasut”-nik piffissaliunneqartoq kommunip qanoq iliorluni naatsorsortarneraa, aamma

- aggeqqusinermut piffissaliunneqartup sivitsorneqarnissaanik qinnutigisat akuersaarniarlugit kommunip periaasia."

Kommunip 27. februar 2006-imi imatut akivaanga:

"Aggeqqusissutit oqaasertalersugaanerat pillugu Ombudsmandip oqaaseqaatai K Kommunimit nalinginnaasumik isumaqataaffigineqarput. Ataani siunnersuutigineqarput aggeqqusissutitut atorneqartartussat naleqquttumik iluseqarnissaq eqqarsaatigalugu Ombudsmandip oqaatigisai.

”AGGEQQUSISSUT

Akiligassannut kinguaattoorutit, akiitsunut takussutissaq ilanngullugu nassiunneqartoq naapertorlugu, matuma qulaani pineqartut pillugit matumuuna akiligassalerivimmut aggeqquneqarputit allakkap ullulerneqarneranit kingusinnerpaamik ullut 14-it qaangiutsinnagit (ulloq/nalunaaqutaq), arsaarinnissuteqarnissaq siunertaralugu, takuuk eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 21.

Agginngitsoorneq tigusarineqarnermik politiiinullu saqqummiunneqarnermik nassataqarsinnaavoq soorluttaaq suliamik eqqartuussivimmut suliasannngortitsinnaaneq, tassunga ilanngullugu najukkannut/suliffinnut arsaarinnikkiartortoqarsinnaanera naatsorsuutigissagit.

Akiligassat piffissaliussap iluani akilerneqarsimappata, taamaalilluni kommunip akiliutit tigusimappagit, aggeqquneqarnerit manna atorunnaassaaq.

Aggersinnaassannikkuit akiliisitsiniartarfik piaarnerpaamik attavigissavat.

Aggeqquneqarnermut piffissarititaasoq atorunnaarniariarpat akiitsut sulisitsisut aqqutigalugu akilersinniarniqarsinnaapput akissarsianit, tunisanit assigisaannilluunniit unerartitsinermik aallartitsinikkut, takuuk eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 12. Ilinnit ilisimatitsissutinik amigaateqarutta unerartitsinermi procenti missingersorlugu aalajangersarneqassaaq, annerpaamilli akileraarutit akissarsianit ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit tunniunneqartut 1/3-iat.

Pinngitsaaliinikkut naammassinninniarnermut akerliliissut pigisallu nalillit arsaarinnissutigitikkumasatit akiliisitsiniartarfimmut nalunaarutigeqquneqarput.”

”AGGEQQUSISSUT

(A/S-imut ApS-imullu) akiligassanut kinguaattoorutit, akiitsunut takussutissaq ilanngullugu nassiunneqartoq naapertorlugu, matuma qulaani pineqartut pillugit matumuuna akiligassalerivimmut (atsiortussaaitaasoq) nammineerluni aggeqquneqarpoq allakkap ullulerneqarneranit kingusinnerpaamik ullut 14-it qaangiutsinnagit (ulloq/nalunaaqutaq), arsaarinnissuteqarnissaq siunertaralugu, takuuk eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 21.

Akiligassat piffissaliussap iluani akilerneqarsimappata, taamaalilluni kommunip akiliutit tigusimappagit, aggeqquneqarnerit manna atorunnaassaaq.

Aggersinnaassanngikkuit akiliisitsiniartarfik piaarnerpaamik attavigissavat.

Pinnngitsaaliinikkut naammassinninniarnermut akerliliissut pigisallu nalillit arsaarinnissutigittikkumasatit akiliisitsiniartarfimmud nalunaarutigeqquneqarput.”

Ingerlatseqatigiiffimmit akiitsoqartumit sinniisuutitamik takkutinngitsoortoqaraangat akiitsulip najugaanut alakkaaneq imaluunniit oqarasuaatikkut attaveqarniarneq aallartinneqartarpoq.

Aggeqqusissut naapertorlugu akiitsulik takkutinngitsooraangat qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarnissamik suliaq aallartinneqartarpoq tamatumalu malitsigisaanik akileeqquneqarsinnaatitaaneq aamma akerliliissuteqarsinnaatitaaneq pigisanillu nalilinnik qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqartarnermik suliaqarneq pillugu inatsisitigut sunniuteqartitsinissaq akiitsulimmut nalunaarutigineqartarpoq. Tamatumunnga peqatigitillugu aamma qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarnermut attuumassuteqanngitsumik akissarsianik unerartitsineq aallartinneqarsinnaavoq. Akiitsoqartup aggeqqusissut oqarasuaatikkut, allakkatigut imaluunniit e-mailikkut akisuteqarfigippagu taava akissutigineqartup imarisai kommunip akiliisitsiniarluni iliuuseqarnissaanut apeqqutaalersarput. Aggeqqusissutip sivitsorneqarnissaanik qinnuiginninneq nalinginnaasumik akuerineqartarpoq.

Kommunip isumaa malillugu immersugassaq aggeqqusissutitut maannamut atorneqartartoq illua'tungiusup isumaanik tusarniaanermi piffissarititaasumik pisarialimmik imaqarpoq. Ataatsimut isigalugu immikkoortumi "Akissarsianik unerartitsisarneq"-mut oqaaseqaatit innersuussutigineqarput.

Aggeqqusissut ullormit nassiunneqarnermunit kingusinnerusumit tiguisussap najugaqarfianut apuunneqarpat aggeqqusinermit piffissaliussaq ullormit tassannga tiguisiffiusumit naatsorsorneqartarpoq. Allakkat apuunniartarnerat pissutigalugu allakkat ullormi nassiunneqarfimmini apuussimanissaat aallaavittut naatsorsuutigineqarneq ajorpoq." (Atorfeqarfimmi nutsigaa-voq)

Kommunimut 1. maj 2006-imi imatut allappunga:

"Aallaqaasiutitut maluginiarpara akiitsoqartunik aggeqqusisarneq pillugu oqaaseqaatikka kommunip ataatsimut isigalugit isumaqatigigai.

Aggeqqusinerмили immersugassaq issuarneqartoq pillugu kommunip oqaaseqaatai pillugit atasiakkaanik oqaaseqaatissaqarpunga.

Inuttut akisussaatinneqartunik aggeqqusissummit erserpoq takkutinngitsoorneq suliami "eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarnernik" kinguneqarsinnaasoq, matumani qularnaveeqqutitut arsaarinninneq ilanngullugu eqqarsaatigalugu.

Eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarneq pillugu qulaani oqaaseqaatikka innersuussutigalugit oqaatigaara uanga paasinninnera unaasoq pinngitsaaliillutik akiliisitsiniartartut suliaat aallaavittut tassaannngitsut eqqartuussisutut suliaassat, tassami pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartarneq allaffissornermi suliaassatut Kalaalit Nunaani eqqartuussisarneq pillugu inatsisikkut isumagi-

sassannngortinneqarsimammat, taamatuttaarlu eqqartuussiviit ataanni pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartarfittut eqqartuussivinnik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermi sulianik suliaqartartunik pilersitsisoqarsimanani.

Tamatuma nassataraa qularnaveeqqutitut arsaarinnittoqarsinnaanerani pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup misissuisarnerata eqqartuussivikkoortumik iliuseqarnerunnginnera.

Aatsaat eqqartuussivikkoortumik iluuseqartoqassaaq qularnaveeqqutitut arsaarinnissimaneq pinngitsaaliilluni tuniniaaqquisoqarnissaanik, eqqartuussiviup suliassarisaanik, qinnuteqaammik tunniussinikkut malitseqartitsiviginnittoqarsimappat, tak. illuutini il.il. pinngitsaaliinikkut tuniniaaneq pillugu nalunaarut nr. 201, 3. maj 1978-imeersoq Kalaallit Nunaanni atortusaq.

Taamaattumik kommuni qinnuigaara qularnaveeqqutitut arsaarinninneq pillugu eqqartuussivikkoortumik iliutsimik taaguummit allaasumik atuinissaq isumaliutersuutigeqqullugu.

Akissarsianit unerartitsinissamut periarfissaq aggeqqusissummi oqaatigineqartoq eqqaarsaatigalugu oqaatigaara tamanna pillugu aalajangiineq ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsineq tunngavigalugu aalajangiinerummat, suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi suliami illua'tungiusup isumaanik tusarniaasarneq pillugu malittarisassat eqqortinneqarsimanissaanik piumasaqaateqarfiusoq.

Suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi suliami illua'tungiusup isumaanik tusarniaasarneq pillugu malittarisassat aggeqqusinnermut atatillugu eqqortinneqarsimasutut isigineqarsinnaappata uanga paasinninnera unaavoq aggeqqusissummi oqaatigineqareersut saniatigut akissarsianit unerartitsisoqassappat akissarsianit unerartitsequsissut sulisitsisumut kimut nassiunerqarniarnersoq kommunip paasissutissiissutigisassagaa.

Ingerlatseqatigiiffinnik il.il. aggeqqusissut issuarneqartoq eqqaarsaatigalugu eqqaasitsissutigaa allakkanni 18. juli 2005-imeersuni oqaatigigiga pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermut pissutissaqanngitsumik takkutinnitsoortoqarnerani ingerlatseqatigiiffinnut inuttut sinniisaasunik politiit ikiortigalugit sassartitsinissamut Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi tunngavissaliisoqarsimanngitsoq.

Taamaalilluni ingerlatseqatigiiffimmu sinnerlugu iliuseqarsinnaatitaasumik aggeqqusinnissamik kommunip toqqaanera pineqartup tamatuma kingornatigut politiit ikiortigalugit sassartinneqarnissaanut periarfissaliinngilaq, tassami akiitsoqartoq kisimi politiit ikiortigalugit sassartinneqarsinnaammat.

Taamaattumik politiit ikiortigalugit sassartitsinissamut periarfissaqarnerata aggeqqusissummi tassani innersuussutigineqarsimannginnera qulaani taaneqartut nassatarigaat naatsorsuutigaara, tamannalu tunngavigalugu aggeqqusissut taanna pillugu oqaaseqaatissaqarnanga."

Kommunip 2. november 2006-imi imatut akivaanga:

"Ombudsmandip isumaliutersuutai tunngavigalugit K Kommuni isumaqarpoq arsaarinnissuteqarnissamut eqqartuussivikkoortumik iliuseqarnerup allaanerusumik taaguusernissaata isumaliutiginnissaanut tunngavissaqarnani, tassami akiliisitsiniartarnej pillugu inatsisitigut malit-tarisassat atuuttut nassuiaataannut kommunip paasinninnera unaammat akiliisitsiniartarnermi oqartussaanerup eqqartuussiveqarnermut tunngasuunera qularutissaanngitsoq.

Eqqartuussinnissamut piginnaatitsineq pineqarpoq Kalaallit Nunaanni eqqartuussutinik naam-massisitsiniartartut pillugit nalunaarutikkut nr. 90-ikkut, 1. marts 1983-imeersukku, tak. arsaarinnillutik akiliisitsisartut (pantefogedit) aamma akileraarutit tiguniarneqartarnerat pillugit Inatsisartut nalunaarutaat nr. 10, 26. juni 1979-imeersoq, pingaartumik piumasaqaatit inatsisiti-gut tunngavissaqartinneqartut ilaasa iluanni pillaammik naammassinninnissamut tunngaviusut eqqaassanngikkaanni ingerlatsivimmi inissisimavoq. Akiliisitsiniartartut arsaarinninnermik su-liaqarnerat suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi pineqartunut ilaatinneqanngitsutut isumaqarfigineqarpoq, tak. Bernhard Gomard, "Fogedret," sisamassaannik naqitertitaq, q. 24 tulluilu, kiisalu Jens Gade, "Forvaltningsret – almindelige emner," sisamassaannik naqitertitaq, q. 633, allakkiaq 151.

(...)" (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Tamatuma kingornatigut imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

"Ingerlatseqatigiiffinnik ilaallu ilanngullugit aggeqqusinermi immersugassatut al-lannhortitatut kommunip siunnersuutaa suliffeqarfiullu sinniisaanik politiit ikiorti-galugit sassartitsisinnaatitaanerup kommunimit peerneqarsimanera tunngavigalugit apeqqu taanna pillugu annertunerusumik iliuseqaaqqissanngilanga.

Akiitsoqartup aggeqqusissummut nammineq ornigunnani allatut akissuteqarnerata i-natsiseqartitsinikkut sunniutai pillugit apeqqu eqqarsaatigalugu akiitsoqartup qisua-riaataata sukumiisuunersoq pisut ataasiakkaarlugit naliliisoqartarneranik oqarnej tusaatissatut tiguara. Suliame illua'tungiusup sinniisaata takkunnera pillugu apeqqu kommunip toqqaannartumik isummerfiginngikkaluaraa kommunip akissutaa imatut paasineqassasoq naatsorsuutigaara, tassalu akiitsoqartoq nammineq takkuteqqullugu aggeqquneqartoq sinnerlugu suliame illua'tungiusup sinniisaa takkuppaa suliaq akilii-sitsiniarnermut tunngasoq akiitsoqartoq nammineq najuutinngikkaluartoq suliarine-qassanersoq naliliisoqartartoq.

Aggeqqusissut malinneqanngippat tamanna akissarsianit unerartitsinerup aallartin-neqarneranik ingerlaannartumik nassataqartinneqartarnerasoq kommunip erseqqissu-mik oqaatiginngilaa.

Oqaatigaara akissarsianit unerartitsinermik (qularnaveeqqutitullu arsaarinninner-mik) aallartitsisoqassappat ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi suliamik paa-sissutissartalersuisarneq suliame illua'tungiusup illua'tungerisami saqqummiussanik paasitinneqarsinnaatitaanera taakkulu pillugit oqaaseqaatiminik saqqummiussis-naatitaanera pillugit malittarisassat nalinginnaasut malinneqarnissaannik piuma-saqateqarfiusoq.

Tamatuma pingaartumik akissarsianit unerartitsinermik akiitsoqartup pinngitsaaliil-luni akiliisitsiniarnermut takkutinngitsoorneranut akiliisitsiniarnermi oqartussaasup

pineqaatissiissutitut atuisinnaanginnera nassataraa. Apeqqut taanna eqqarsaatigalugu 2001-imi ukiumoortumik nalunaarusiama kalaallisuuani quppernerit 172 tulliilu aamma qallunaatuuani quppernerit 133 tulliilu kommunimut allakkanni 18. juli 2005-imeersuni innersuussutigisakka aamma innersuussutigaaakka.

Taamaalilluni pisumi akiitsoqartup aggeqqusissummut qisuarianngitsoorfigisaani akissarsianit unerartitsinermik akiliisitsiniarnermi oqartussaasup atuisinnaanera pillugu apeqqummi siullertut apeqqutaavoq paasissutissat suut akiliisitsiniarnermi oqartussaasup suliami piginerai.

Aappaattut suliami illua'tungiusup isumaanik tusarniaasarneq pillugu malittarisassat pinngitsaaliilluni naammassinninniarnep aallartinnginnerani eqqortinneqarsimasapput, tamannalu kommunimut allakkanni 1. maj 2006-imeersumi aamma oqaatigaa-ra.

Suliami illua'tungiusup isumaanik tusarniaasarneq pillugu malittarisassat akiitsoqartumik aggeqqusinermit atatillugu eqqortinneqarsimasutut isigineqassappata aggeqqusissut akiitsut amerlassusiat piffissarlu akilernerqarsimaffissaat, akissarsianit unerartitsinerup sulisisisumi kimi aallartinneqarnissaata eqqarsaatigineqarnera kiisalu isertitanit aningaasat qanoq amerlatigisut/akissarsiat procentii qanoq amerlatigisut ilanngaatigineqartarnissaat pillugit paasissutissanik erseqqissunik imaqartariaqarpoq. Qularnaveeqqutitut arsaarinninnikkut pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarneq pineqarsinnaappat tamanna aamma paasissutissiissutigineqassaaq.

Akiliisitsiniarnermi oqartussaasup eqqartuussivikkoortumik iliuuseqarsinnaanerani apeqqut pillugu isumaqarpunga taamaaliortoqarsinnaangitsoq. Pisassarisat pisoqalisoornerat eqqartuussivikkoortumillu iliuuseqartarneq pillugu qulaani oqaaseqaatikka innersuussutigaaakka. Oqaaseqaatip matuma naggataani pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup akiliisitsiniarnermi eqqartuussivittut isigineqarsinnaasussaanerani (kukkusumik) paasinnineq kommunip oqaatigisaa pillugu oqaaseqaatikka aamma innersuussutigaaakka.

Kommunip aggeqqusinermi piffissaliunneqartunik naatsorsuisarnermi piffissaliussallu sivitsorneqarnissaanik qinnuteqaatit suliarineqarneranni periaaseq pillugu kommunip paasissutissiissutai isornartorsiuinissannut pissutissaqalersitsinnigillat."

Pensionisialinnik akiliisitsiniartarneq

Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga:

"Sulianik [pensionisialinnik] akiliisitsiniarnermut tunngasunik tigoorarneqartumik misissuininni pisut marlussuit naammattoorpakka, taakkunanilu K Kommuni [pensionisiallit] akissarsiaannit ilanngaassisimagunarpoq, assersuutigalugu ... kiisalu ... pillugit suliat takukkit.

Pisortanit pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni nr. 9-mi, 15. april 2003-meersuni § 18-imit makku erserput:

”§ 18. Pisortanit pensionisiat arsaarinnissutitut akiliutigitinneqarsinnaanngillat allatulluunniit eqqartuussivitsigoortumik suliassiissuteqarnermi tunngavigineqartussaanaatik. Taamatut isumaqatigiissuteqarnerit atortussaassuseqanngillat.”

Peqqussutissatut siunnersuummi oqaaseqaatit imaattut aalajangersakkamut tassunga atatinneqarput:

”Aalajangersakkap isumannaassavaa pensionisianut, pensionisiallip pilersornissaminut tunngavigisaanut, eqqunngitsumik akuleruttoqannginnissaa.”

K Kommuni qinnuigaara kommuni [pensionisiallit] soraarnerussutisiaannit taakku akissarsiatut isigalugit ilanngaassisarnerseq.

Aammattaaq maluginiarpara aggeqqusissummit kommunip [pensionisiaqartunik] aggeqqusinermini atortagaanit ... ersertoq:

”Takkutinngitsuussagaluaruit naatsorsuutigiinnassavat piffissaliusaaq qaangiunniariarpat akiitsunnt akilersuisinneqalissagavit aningaasarsianniit ilanngaattarlutit, imaluunniit akiliisitsiniartartoq arsaarinninnermik suliqariartorluni ornigussinnaammat angerlarsimaffinnut/suliffinnut.

(...)”

Tamanna tunngavigalugu kommuni qinnuigaara pissutsit pisortanit pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni § 18-imut assortuuttuunngitsut eqqarsaatigalugit aggeqqusissut [pensionisiaqartut] soraarnerussutisiaannit qularnaveeqqutitut arsaarinnittoqarsinnaalersillugu allatigulluunniit eqqartuussivikkoortumik (akissarsianit ilanngaassinikkut) malersuisoqarsinnaanngorlugu allatut oqaasertalersorneqarnissaa kommunip isumaliutersuutigisimaneraa nalunaarutigeqqullugu.”

Kommunip 27. februar 2006-imi imatut akivaanga:

"Pensionisiant ilanngaassuisoqarsinnaannginnera K Kommunip isumaqatigaa, aamma taama iliortoqarneq ajorpoq. Pensionisiaqartulli arlaqartut akiitsut naafferartumik pensionisiaminnit akilersornissaannut nammineq piumassutsimik isumaqatigiissuteqarsimapput. Erseqqissaatigineqassaaq tamanna nammineq piumassuseq malillugu pisimammat tamannalu pisariillisaatitut pensionisiat tunniunneqarnerannut atatillugu pislarluni. Taamaaliorneq pinngitsaaliissummik akissarsianit ilanngaassuinissaaq pillugu nalunaarutip nalinginnaasumik atorneqartartup assinga atorlugu pislarpoq. Nammineq piumassutsimik isumaqatigiissuteqarnerup malitsigisaanik ”akissarsianik ilanngaatsinnissaaq pillugu aqqissuussinermik” nalunaarut akiitsoqartumit atorneqartassaaq erseqqissaatigineqarsimavoq.

Akissarsianik ilangaassisarneq pillugu oqaasertaliussanik imalik K Kommunip allakkaa atorneqartartoq, akiitsoqartup soraarnerussutisiatut tigusartakkani kisiisa isertitarippagit peerneqassaaq." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Kommunimut 1. maj 2006-imi imatut allappunga:

"Kommunip akissutaa imatut paasivara pensionisiatut tunniunneqartunit ilanngaassisoqarneq ajortoq.

Kommunip akissutaa imatut aamma paasivara akiitsut akilernerqarnissaannut naafferartumik akilersuinisaaq pensionisiaqartut namminneq piumassusertik tunngavigalugu isumaqatigiissutigisaraat.

Pisortanit pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni nr. 9-mi, 15. april 2003-meersumi § 18-ikkut aalajangersarneqarpoq:

"Pisortanit pensionisiat arsaarinnissutitut akiliutigitinneqarsinnaanngillat allatulluunniit eqqartuussivitsigoortumik suliassiissuteqarnermi tunngavigineqartussaananik. Taamatut isumaqatigiissuteqarnerit atortussaassuseqanngillat."

Uanga paasinneqqaarnera malillugu tamatuma manna nassataara, tassalu akiitsut akilernerqarnissaannut soraarnerussutisianit naafferartumik akilersuinisaaq pensionisialimmut nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissutigineqarsinnaasussaanngitsoq.

Pensionisiallip aningaasartuutinit ingerlaavartunut taakkuluunniit assigisaannut pensionisiant ilanngaassisoqartarnissaa kissaatigippagu manna uanga paasinninnera malillugu naapertuunnerpaasussaavoq, tassalu pensionisiaqartup nammineq kommuni tamatuminnga qinnuigippagu, taamaalilluni pensionisiaqartut pensionisiant ilanngaasoqartarnissaanik qinnutigisani kommunimut pisussaaffeqaatigissanagu.

K Kommuni qinnuigaara pensionisialinnik aggeqqusissutip massakkut allannngortinneqarsimasup assilineranassiutequllugu."

Kommuni 2. november 2006-imi imatut akivoq:

"Allakkatigut 30. maj 2006-imeersutigut ilassutitut kommunip oqaaseqaatai, tak. imm. 3⁶⁶, pensionisialinnik akiliisitsiniartarneq, K Kommunip innersuussutigaa. Pensionisialinnut allakkat aggeqqusissutit maannakkut allannngortinneqartut imatut oqaasertaqalerput:

- 66) Kommunip allakkamini 30. maj 2006-imeersuni, tak. uanga j. normora 11.73.88.73./048-05, soraarnerussutisialinnik akiliisitsiniartarneq pillugu makku oqaatigai: "K Kommunip paasinninnera unaavoq pisortanit pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutanni nr. 9-mi, 15. april 2003-meersumi § 18 pensionisiatut tunniunneqartunit qularnaveeqqutitut arsaarinninnisaaq pillugu isumaqatigiissut imaluunniit eqqartuussivikkoortumik malersuineq eqqarsaatigalugit inatsimmi malittarisassaasooq pinngitsoorani malinneqartusaaq. Aalajangersakkalli taassuma pensionisiant tunniussinermut atatillugu naafferartumik akilersuinissamik nammineq piumassuseq tunngavigalugu isumaqatigiissuteqarnisaaq akornusinngilaa. Tamatumunnga atatillugu pisortanut akiitsut akilersinniarneqartarnerat pinaveersaartinneqarnissaallu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 3, 12. maj 1996-imeersoq innersuussutigineqarpoq." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

”Akiitsutit akilerneqanngitsut qulaani taaneqartut innersuussutigalugit ullumimit ullut arfi-neq pingasut qaangiutsinnagit akiliisitsiniartarfimmut matumuuna aggeqquneqarputit.

Agginngitsooruit piffissaliussaq qaangiunniariarpat najukkannut/suliffinnut arsaarinnikkiar-tortoqarnissaa naatsorsuutigisinnaavat.

Akiitsunik akiliinikkut, taamaalilluni akiliut piffissaliussap iluani kommunimit tiguneqarpat aggeqqusaanerit atorunnaassaaq.” (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Tamatuma kingornatigut imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

”Kommunip uannut akissutaa tunngavigalugu isumaqarpunga akiliisitsiniarnermi oqartussaasup pensionisiaqartullu akiitsut isumaginninnermi pensionisianit tiguisin-naaatsinikkut akiliinissamik inatsisunik unioqquitsinani isumaqatigiissuutigineqar-sinnaanersut pillugu apeqquut erseqqinnerusumik isummerfigissallugu pissutissaqar-lunga.

Utoqqalinermi pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni nr. 3-mi, 7. maj 2007-imeersumi § 21 aamma siusinaartumik pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaan-ni nr. 4-mi, 7. maj 2007-imeersumi § 23 pensionisiatut tunniunneqartut akuliuffigine-qarnissaannut inerteqqummik imaattunik oqaasertaqartunik imaqarput.⁶⁷

Peqqussutini qulaani taaneqartuni aalajangersakkat peqqussutissatullu siunnersuum-mi aalajangersakkat pillugit oqaaseqaatit qallunaatuui assigiimmik oqaasertalersu-gaapput, kalaallisulli assigiinngitsunik oqaasertalersugaallutik.

§ 21 imatut oqaasertaqarpoq:

”[...] pensionisiat [...] akiligassanut allatulluunniit inatsisitigut malersuinermit attuumas-suserneqarsinnaanngillat. Piumasaqaatit taamaattut pillugit isumaqatigiissusiorderit atuus-sinnaanngillat. ...”

Peqqussutissatut siunnersuummi § 21-mut oqaaseqaatit makku erseerput:

”Aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq, utoqqalinersiat tunngavigalugit pinngitsaalii-nikkut iliuusissanik piumasaqaateqartoqarsinnaanngitsoq, tassunga ilaapput eqqartuus-sinikkut malersuineq tunngavigalugu akilersuisitsiniarnerit allatulluunniit akiliussisitsiniar-nerit. Matumani pineqarput utoqqalinersiallip akiligassaqaarfigisai (...) utoqqalinersiai aki-liutigitinniarlugit piumasaqarsinnaatitaanngitsut. Inatsisitigut malersorneqarnermut tun-ngatillugu matumani siunertaavoq, pinngitsaaliinikkut allatut iliuuseqartarnerit mattunniar-lugit, taamaalilluni eqqartuussineq aqqutigalugu akiligassaqaarfigineqartut utoqqalinersiat aqqutigalugit akiliisitsiniartarnerat unitsinniarlugu, assersuutitut nakkaattoorluni akiliisin-naajunnaarsimaneq taaneqarsinnaavoq.

Taamaattorli imaanngilaq utoqqalinersianik akiliuteqarpallaarsimanermi kommunip akiliu-tigivallaakkaminik utertitsiniarsinnaanera imaluunniit akilersuisitsisinnaanera mattunne-qartoq, [...]

67) Peqqussutissatut siunnersuutini marlunni taakkunani peqqussutip oqaasertai aamma aalajangersakkat taakku pillugit oqaaseqaatit kalaallisuu assigiinngitsunik oqaasertaqarput, tamannalu Inatsisartut Inatsisit Atortinneqarnerannut Ataatsimiittitaliaannut aamma Naalakkersuisunut allakkatigut nalunaarutigaa, tak. Inatsisartut Ombudsmandiat pillugu Inatsisartut inatsisaanni § 11.

Aalajangersakkat siunertaraat [...] utoqqaline[r]siassat siunertaminnut naapertuuttumik atornegartarnissaat, soorlu inuuniarnermi naammaginartumik aningaasartuuteqartarnissap periarfissaqarfingeqarnissaa.”

§ 23 imatut oqaasertaqarpoq:

“[...] pensionisiassanik ilanngaassisoqarsinnaanngilaq allatulluunniit eqqartuussivimmi suliaassiisoqarsinnaanani. Taamatut piumasaqarluni isumaqatigiissutit atortussaatinneqanngillat. ...”

Peqqussutissatut siunnersuummi § 23-mut oqaaseqaatit makku erserput:

“Aalajangersakkakut erseqqissarneqarpoq pensionisiat [...] pilersornissaminut tunngavigisaasa innarlerneqannginnissaat aalajangersakkakut qulakkeerneqassasoq, tassunga ilanngullugu ilanngaassinikkut imaluunniit allatigut eqqartuussivimmi suliaassanngortitsinikkut. Tassani isumagineqarpoq [...] pensionisiallip akiitsoqarfiisa pisassatik piniarsinnaanngimmatigik [...] pensionisianik ilanngaassineq aqutugalugu. Eqqartuussivikkut suliaassanngortitsisarneq innersuussutigalugu siunertarineqarpoq allatigut pinngitsaaliinikkut [...] pensionisianit akiliisitsiniartoqarsinnaanera.

Aalajangersakkalli ajornartinnigilaa kommunip ilanngaassisinnaanera imaluunniit utertitseqqusisinnaanera, [...].

[...] pensionisiat siunertaminnut annertunerpaamik atornegarnissaat aalajangersakkamit qulakkeerniarneqarpoq, inuuniarinnikkut naammaginartumik atugaqarnissamut akiliuteqarsinnaanermik qulakkeerisuusumik.”

Aalajangersakkat taakku pisortanit pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni nr. 9-mi, 15. april 2003-meersumi § 18-inik kommunip suliaataanik akiliisitsiniarnermut tunngasunik misissuininnik aallartitsinerma nalaani atuuttumik ingerlatitseqqinneruvoq.

§ 18 imaattunik oqaasertaqarpoq:

“§ 18. Pisortanit pensionisiat arsaarinnissutit akiliutigitinneqarsinnaanngillat allatulluunniit eqqartuussivitsigoortumik suliaassiissuteqarnermi tunngavigineqartussaananik. Taamatut isumaqatigiissuteqarnerit atortussaassuseqanngillat.”

Peqqussutissatut siunnersuummi § 18 siusinnerusukkut atuuttoq taanna pillugu oqaaseqaatinit makku erserput:

“Aalajangersakkap isumannaassavaa pensionisianut, pensionisiallip pilersornissaminut tunngavigisaanut, eqqunngitsumik akuleruttoqannginnissaa.”

Pensionisiat pillugit peqqussummi 2003-meersumi § 18-ip aalajangersagaq pissuseqatini pensionisiat pillugit siusinnerusukkut peqqussutiniittoq ingerlateqqippaa. Aalajangersakkat taassuminnga imaqartut utoqqalinersiutit utoqqarnillu paaqqinnittarfiit pillugit Inatsisartut peqqussutaata nr. 7-ip 28. oktober 1982-imeersup allannguutaa pillugu utoqqalinersiutit utoqqarnillu paaqqinnittarfiit pillugit Inatsisartut peqqussutaanni nr. 1-imi, 11. januar 1988-imeersumi § 1, ltr. e-kkut, § 12, ltr. a-mik allannguisukkut, aamma inuussutissarsiorsinnaajunnaarneriutit pillugit Inatsisartut peqqussutaata nr. 8-p 28. oktober 1982-imeersup allanngortinneqarneranik inuussutissarsiorsinnaajunnaarneriutit pillugit Inatsisartut peqqussutaanni nr. 2-mi, 11. januar 1988-imeersumi § 1, ltr. c-kkut, tassuuna kapitel 5a-mik nutaamik ilanngussinikkut, siullermeertumik ilanngunneqarput.

Aalajangersakkat taakku imaattuniik oqaasertaqarput:

"(...)nit piumasaqaatit arsaarinnissutitut akiliutigineqarsinnaanngillat imaluunniit eqqartuussisutigit malersorniarneqarsinnaanatik. piumasaqaatinut isumaqatigiissutit taamaattut assigisaalluunniit atortussaassuseqanngillat."

Allannguutit 1988-imeersut peqqussutissatut siunnersuutit piareersarlugit suliami imatut allaaserineqarput:

"Aammattaarlu siunnersuummi ilanngunneqarsimavoq (...)gut akiitsunut ilanngaassuisinnaanermut allatigulluunniit eqqartuussivikkoortumik malersorneqarsinnaanermut inerteq-quteqarneq; tassa Namminersornerullutik Oqartussat folketingip suliassaqartitsiniarnermik inunnillu isumaginninnermik Kalaallit Nunaannut inatsimmi nr. 580-imi, 29. november 1978-imeersumi § 2, imm. 2 malillugu taamaaliorsinnaanermut pisinnaatinneqarsimanerat tunngavigalugu.

(...)

e)-mut. Aalajangersagaq nutaaq (...)sialinnik tunngaviatigit aningaasartatigit tapitullu tunniunneqartartutigit akiitsunut tunngatillugu ilanngaanneqarsinnaannginnerannik eqqartuussisutigullu tamakku pillugit malersuiffigineqarsinnaannginnerannik qulakkeerisoq. Aalajangersakkap taamaallaat kingunerissavaa akiitsutigit kinguartoorutini ilanngaassisanngimmisap qulakkeerneqarnera. Taamaalilluni periarfissaqartuartaavaoq aningaasartuutitut aalajangersimasunut, soorlu ineqarnermut akiliutinut, kallerup inneranut, kiassarnermut il.il. piffissami (...)nersiutit tunniunneqarnerisa nalaani akilerneqartussatut ilanngaatsittarnissamik isumaqatigiissuteqarnissamut."

Suliassaqartitsiniarnermik inunnillu isumaginninnermik Kalaallit Nunaannut inatsimmi nr. 580-imi, 29. november 1978-imeersumi § 2 imaattunik oqaasertaqarpoq:

"§ 2. Kalaallit Nunaanni hjemmestyrip landstingip peqqussutaatigit suliassaqartitsiniarnermik inunnillu isumaginninnermik, tamatumunngalu ilanngullugit suliassaqartitsiniarnerup inunnillu isumaginninnerup aqunneqarnissaannik maleruqqusat erseqqinnerusut aalajangersassavai.

Imm. 2. Tamatumani hjemmestyrip aalajangersinnaavaa ikiuutit ingerlaannartumik tunniunneqartartut pillugit piumasarisat arsaarinnissutitut akiliutaasinnaanngitsut imaluunniit eqqartuussisutigit malersorniarneqarsinnaanatik, aammalu eqqartuussisutigit iliuuseqarnerit piumasarisanik taamaattunik inernillit atortussaassuseqaratik."

§ 2 piareersarlugu sulianit⁶⁸ ilaatigit makku erserput:

"Imm. 2-mi aalajangersagaq Kalaallit Nunaanni meeqqanut tapisiat pillugit inatsisip atorunnaarsinneqarnera pillugu inatsimmi nr. 298-imi, 14. juni 1974-imeersumi § 2, imm. 2-mut naapertuuppoq." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Kalaallit Nunaanni meeqqanut tapisiat pillugit inatsisip atorunnaarsinneqarnissaanik inatsimmi nr. 298-imi, 14. juni 1974-imeersumi § 2, imm. 2 imaattunik oqaasertaqarpoq:

"(...) landsrådip aalajangersinnaavaa meeqqanut tapisiat tungaasigut piumasarineqartut akiligassaqarfisamat pigisassanngortinneqarsinnaanatilluunniit eqqartuussisutigoortitsinermut allamat atorneqarsinnaanngitsut, aammalu inuit akunnerminni aalajangersaaqatigiinneri piumasarineqartut taamaattut pillugit isumaqatigiissutigineqartut atuussinnaassuseqanngitsut."

68) Folketingstidende 1977-1978, Tillæg A, sp. 4890.

Aalajangersagaq issuarneqartoq kingulleq piareersarlugu sulianit⁶⁹ ersepoq taassuma meeraqarnermut tapiissutit pillugit Kalaallit Nunaanni inatsimmi nr. 49-mi, 25. februar 1964-imeersumi § 6 assigigaa.

Meeraqarnermut tapisiat pillugit inatsimmi § 6 imaattunik oqaasertaqarpoq:

"Inatsit manna naapertorlugu meeraqarnermut tungaasigut pisassarisat arsaarinnissutigineqarsinnaanatilluunniit allatut eqqartuussisutigooortitsissutaasinnaanngillat, taamatullu pisassarisat tamakku pillugit inuit akunnerminni aalajangersaaqatigiinneri atuutussaannngillat."

Meeraqarnermut tapisiat pillugit Kalaallit Nunaanni inatsimmi § 6-ip Danmarkimi meeraqarnermut tapisiat pillugit inatsisimmi kinguullermi nr. 147-mi, 31. marts 1950-imeersumi taamani atuuttumi § 6 annertunerusutigut assigaa.

Meeraqarnermut tapisiat pillugit Danmarkimi inatsisip suliarineqarnerani § 6 pillugu oqaaseqaateqartoqarsimannngilaq.

Tamanna tunngavigalugu isumaqarpunga utoqqalinnermi pensionisiat aamma siusinaartumik pensionisiat eqqartuussivikkut malersorneqaatigineqarsinnaanerannik aamma pensionisianit taakkunannga tigusisinnaatitsinikkut akiliisarnissamik inerteqquteqarneq isumaginninnermi tunniunneqartartut illersorneqarnerat pillugu isumaginninneq pillugu inatsiseqartitsinermi tunngavinnut Danmarkimi atuuttunut nalinginnaasunut naapertuuttumik paasineqartariaqartoq, taamaallinilu Kalaallit Nunaanni isumaginninneq pillugu inatsiseqartitsinermi atuuttut naatsorsuutigisariaqartoq.

Taamaalliluni isumaginninneq pillugu peqqussutit malillugit pisartagarineqarsinnaatitaasut allanut tigusassanngortinneqarsinnaannginnerannik akiliisitsiniarnermilu malersorneqaatigineqarsinnaannginnerannik tunngavik atuuppoq.

Tunngavik taanna Kirsten Ketcherip atuakkiaani "Socialret"-imi, 2008-mi pingajusaanik saqqummersinneqartumi qupperneq 76-imi imatut allaaserineqarpoq:

"Pisartakkat taakku inunnut ataasiakkaanut tunngatinneqarput. Isumaginninnermi pisartakkat eqqarsaatigalugit tunngavik taanna erseqqippoq, aammali aningaasanik pisassarisaqartup aningaasat tigusinnaasani suli tigunagit aamma annaasariaqannngilai - pisartagaqarsinnaatitaasoq nammineq taamalu tunniunneqartut siunertartik malillugu atorineqarsinnaanerat eqqarsaatigalugu kiisalu pisortat pisassarisat arsaarinnissutigineqarpata pilersuinnermut atugassanik allatut ikiorsiisariaqalersussat aamma eqqarsaatigalugit, tak. Tunngaviusumik Inatsimmi § 75, imm. 2. Eqqartuussivikkoortitsinerup atuussinnaassuseqannnginnera akiliisitsiniarlunilu malersuisinnaanerup mattunneqarnera inatsisini ataasiakkaani toqqaannartumik aalajangersarneqarsimavoq (...)." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Tunngavik allaaserineqartoq isiginiarlugu uanga paasinninnera unaavoq isumaqatigiissuteqarnissanik isumaginninnermi Inatsisartut peqqussutaanni siusinnerusukkut massakkullu atuuttuni allaaserineqarsimasutut inerteqquteqarneq pisortat pensionisiaqartunut isumaqatigiissuteqarnermikkut pensionisiatigut pisartakkat pensioniaqartut

69) Folketingstidende 1973-1974, Tillæg A, sp. 2704.

pilersorneqarneranni siunertanut atorneqanngitsoornissaannut peqataanissaannut inerteqquteqarluinnarnertut paasineqartariaqartoq.

Pisortanit pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni nr. 9-mi, 15. april 2003-meersumi § 18 aamma pisortanit pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni nr. 10-mi, 30. oktober 1998-meersumi § 26 qulaani issuarneqartut oqaasertalersorneqarnerisa isumaqatigiissuteqarnissamik inerteqquteqarnerup eqqartuussivikkoortumik malersuinissamik inerteqquteqarnertut iluseqarnerat ilumoornerarpara. Tamannali immini isumassaqaangilaq, tassami inatsimmi malittarisassat innuttaasut pingitsaaliinikkut akuliuffigineqarnissaannut tunngavissaliisut, ataqatigiinneqarnermi matumani eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi pingitsaaliilluni akiliisitsiniartarneq pillugu malittarisassat eqqarsaatigalugit, atortinneqassappata ingerlatsiviup malittarisassanik taakkuningga innuttaasunut isumaqatigiissutit aqutugalugit aqutsininningsissaa tunngavigneqarmat.

Pisortanut akiitsut akilersinniarneqartarnerat pinaveersaartinneqarnissaallu pillugit Inatsisartut inatsisaata nr. 3-p, 2. maj 1996-meersup akiitsunik isumaginninnermi pensionisiani tiguisinnaatitsinikkut akiliinissamik akiliisitsiniarnermi oqartussaasup innuttaasunut isumaqatigiissuteqarsinnaaneranut tunngavissaliineranik kommuniip isiginninnera aamma isumaqatigisinnaanngilara.

Inatsisartut inatsisaata taaneqartup kingulliup qaqugukkut isumaqatigiissuteqartoqarsinnaanera isummerfiginngilaa. Inatsisartut inatsisaanni § 3-kkut taamaallaat aalajangersarneqarpoq aningaasanik tunniunneqartartunik (ingerlaavartuusinnaasunik) tunniussisartoq aningaasanik pisartagaqartup aamma pingitsaaliilluni akiliisitsiniartartup tunniunneqartartunik tiguisinnaatitaaneq pillugu isumaqatigiissutaa-sa ataqqinissaanut pisussaaffeqartoq.

Tamatuma kingornatigut apeqqutaalerpoq isumaginninnermi pensionisiat akiitsunut akiliutinut ilumut atorneqarsinnaanersut.

Apeqqut taanna pillugu oqaatigaara inatsisikkut inerteqquteqarnermi pensionisiatut tunniunneqartartunit pisassarisat pineqartunut ilaatinneqarmata.

Inatsiseqartitsinikkut illua'tungeriinnut pisussaaffiliisumik isumaqatigiissut ataqatigiinneqarnermi matumanisut ittoq pineqassappat akiliisitsiniarnermi oqartussaasup isumaqatigiissuteqarnermi illua'tungiusutut peqataanissaa piumasagaataavoq.

Ungali paasinninnera unaavoq inerteqqut taanna pensionisiaqartup pensionisiatut tunniunneqartunik nammineerluni atuineranut atuutinnngitsoq.

Taamaalilluni uanga paasinninnera malillugu manna akornutissaqaangilaq, tassalu pensionisiaqartup pensionisiatut tunniunneqartunik akiitsunut akiliutitut atuisinnaasoq.

Pensionisiatigut pisinnaatitaaffiit pingitsaaliinikkut naammassinninniarfigineqarnissaannik pensionisiat pillugit peqqussutini inerteqquteqarnerup immini manna nas-

*satarinnigilaa, tassalu pensionisiaqartup pensionisiassaminik tunniussinera mattunneqartoq.*⁷⁰

*Taamaattorli inatsiseqartitsinermi tunngaviup matuma atuunnera ilimagineqarpoq, tassalu pisortat pillugit inatsiseqartitsineq tunngavigalugu pisassarisat pisassariaqartup pilersorneqarnissaanut pissutissaqartumik qulakkeerinninniarnermik tunngaveqartut allanut tunniunneqarsinnaanngitsut.*⁷¹

Qulaani taaneqartunut atatillugu oqaatigaara kommunimut allakkanni 1. maj 2006-imeersuni pensionisianit ilanngaassisarneq pillugu oqaaseqaatika akiitsunut akiliutinut ilanngaassinermut tunnganatik ingerlaavartumik akiligassat akilerneqartarnerannut tunngasuummata.

Tamanna tunngavigalugu inassuteqaatigaara akiliisitsiniarnermi oqartussaasoq akiliisarnermik aaqqissuussinernut pensionisiaqartup pensionisiatigut pisinnaatitaaffiisa akiligassaqaarfigineqartumut akiliisitsiniarnermiluunniit oqartussaasumut tunniunneqartarnerannik nassataqartunut peqataasassangitsoq."

Akissarsianit unerartitsineq

Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga:

"Kommunip pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartuata pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnissamik aalajangiineri ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsineq tunngavigalugu aalajangiinertut isigisariaqarput, taamaalillunilu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartoq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnissamik aalajangiinernut atatillugu pisussaaffeqarpoq ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi suliasat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi piumasaqaatit aamma eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7-imi pinngitsaaliilluni naammassinninniartarneq pillugu piumasaqaatit malissallugit.

Tamatuma saniatigut ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi sulianik paasissutissartalersuisarnermik tunngaviup manna nassataraa, tassalu akissarsianit unerartitsineq aallartinneqassappat akiliisitsiniarnermi iliuuserineqartartup taassuma atorneqarnissaanut suliami uppernarsaattissanik naammattunik peqarnera tunngaviussasoq.

Tamatuma saniatigut eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7-imi §§-it 20-mit 22-mut nassataraat pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartoq pisassarisanik akiliisitsiniaqqusissummik tigusaqarsimassasoq, akiitsoqartoq pigisanik qularnaveeqqutitut arsaarinnissutigineqartussatut kissaatigisaminik saqqummiussinnaanissaminut pisinnaatitaaffeqartoq akiitsoqartorlu pisassarisat pinngitsaaliissummik akiliisitsiniarnikkut naammassinninniarfigineqarnissaat pillugu akerliliisuteqarnissaminut pisinnaatitaaffeqartoq.

70) Niels Grathe, "Pengefordringer", 1992, quppernerit 33 tullialu.

71) Niels Grathe, "Pengefordringer", 1992, qupperneq 35.

Sulialli akiliisitsiniarnermut tunngasut akiitsoqartut akissarsiaannit akiliisitsiniartartup unerartitsivigisimasaasa kommunimut pulaarninni misissukkama ilarpassuini suliani imaaliillaanneq takuneqarsinnaasannilaq pisassarisat sordiaat unerartitsinikkut akilersinneqartarsimanersut, taamatuttaarlu suliat amerlanersaanni pisassarisat akilersinniarneqarsimasut akiligassiisutit assilinerinik allanilluunniit uppernarsaaitaqarnatik.

Aammattaaq suliat ilarpassuini imaaliillaanneq takuneqarsinnaanngilaq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartoq oqartussaasup allap kommunilluunniit nammineq akiliisitsiniaqqusissutaanik tigusaqarsimanersoq.

Taamaattumik kommuni qinnuigaara akissarsianit unerartitsineq pillugu suliat ingerlasarneri pillugit nassuiaateqaqqullugu, matumani akissarsianit unerartitsinikkut akiliisitsiniarneq aallartinneqartinnagu oqartussaasumit allamit, aamma kommuni akiitsoqarfigineqartillugu, akiliisitsiniaqqusissummik tigusaqarnissani pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup utaqqimaartarneraa ilanngullugu eqqarsaatigalugu.

Aammattaaq kommuni qinnuigaara manna pillugu immikkut nassuiaateqaqqullugu, tassalu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup akissarsianit unerartitsinermik aallartitsisoqarnissaanik aalajangiinninnerani akiitsoqartup suliaq pillugu oqaaseqaateqarnissaminut periarfissaqarsimanagera qularnaveeqqutitullu arsaarinnissutigineqartussanik eqqartuussisarneq pillugu inatsit malillugu innersuussuteqarsinnaatitaanerinik atuisinnaanera akiliisitsiniartartup qanoq iliorluni qulakkeertarneraa.

Aammattaaq akissarsianit unerartitsinerup aallartinneqarnissaanik aalajangiinerup ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsineq tunngavigalugu aalajangiinerunerata nassataraa aalajangiineq atuussinnaassuseqartutut aatsaat isigineqalissasoq aalajangiinnermi pineqartumut nalunaarutigineqaruni. Aammattaaq pineqartoq tassaavoq kommunip akissarsianit unerartitsinermik aallartitsineratigut akiitsoqartoq aamma sulisitsisoq eqqarsaatigalugit aalajangiinera.

Suliani akissarsianit unerartitsiviusimasuni suliat amerlanersaanni akiitsoqartoq akissarsianit unerartitsisoqarnissaanik kommunip aalajangiinera pillugu nalunaarfigineqartarsimanersoq imaaliillaannaq takusinnaanngilara.

Kommuni qinnuigaara tamanna pillugu oqaaseqaatini uannut nalunaarutigeqqullugit.

Aammattaaq akissarsianit unerartitsineq eqqarsaatigalugu eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 12, imm. 2-kkut imaattumik aalajangersaasoqarpoq: "Akileraarutip tigoreertakkap ilanngaatigereerneratigut akiligassallip pisassaasa aggornerisa pingajuannit annerusumik sukulluunniit ilanngartuisoqarsinnaanngilaq."

Akileraarutinit pisassarisanut akissarsianit unerartitsineq eqqarsaatigalugu aningaasarsianit akileraarutit pillugit Inatsisartut inatsisaanni nr. 5-imi, 19. maj 1979-imeersumi, kingusinnerusukkut allanguuteqartinneqartarsimasumi § 81, imm. 6-ikkut aalajangersarneqarpoq: "Stk. 1-5 malillugit unitsitsineq pissaaq massa akiluteqarneq inatsit manna malillugu akileraarutinit A-nik unerartitsivigineqaraluartoq. Unitsitat annerpaamik tassaasinnaapput aningaasarsiat akileraarutinit A-nik unerartitserernermi 30 procentii."

2003 pillugu nalunaarutinni, kalaallisuuani quppernerna 444-mi tullianilu, qallunaatuuanilu quppernermi 350-imi oqaatigaara eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi § 12, imm. 2-kkut aalajangersakkap nassatarigaa pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup akissarsiat pingajorarterutaannik unerartitsisarneq saneqqunneqarsinnaangitsutut periaaserisinnaangikkaa.

Tamatuma paarlattuanik suliani ataasiakkaani tamani suliat ataasiakkaarlugit akissarsianit unerartitsineq suliami pineqartumut sakkukinnerusumik eqquisoq atorneqartariaqarnersoq missorneqartariaqarpoq, tassami akissarsiat pingajorarterutaannik unerartitsisoqarsinnaanera pillugu malittarisassaq annertunerpaaffissaminiititsinermut takussutissaammat.

Taamatuttooq tamanna aningaasarsianit akileraarutit pillugit inatsimmi § 81, imm. 6-imut atuuppoq.

Suliani misissuiffigisanni, akissarsianit unerartitsiviusimasuni, aningaasat naammaginarumik qanoq amerlatigisut akiitsoqartup akissarsiaminit pinngitsoorsinnaanera kommuuni naliliisarsimanersoq imaaliiallaanaq takusinnaangilara.

Taamaattumik kommuuni qinnuigaara akissarsianit unerartitsineq aallartinneqartinnagu kommuuni taamatut naliliisarnersoq nalunaarfigeqqullunga."

Kommuni 27. februar 2006-imi imatut akivoq:

"Kalaallit Nunaanni akiliisitsiniartarnermik inatsiseqartitsinerup ilusilersugaanera isiginiarlugu, pingaartumillu pinngitsaaliilluni naammassinninniarnaq pillugu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup aalajangiinera inatsiseqartitsinermut tunngasuummata K Kommunip Ombudsmandimut nassuiaqquaa pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup akissarsianik unerartitsiniarluni aalajangiinera Ombudsmandip isumaa malillugu ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsineq tunngavagalugu sooq aalajangiinerunersoq.

Suliani akissarsianik unerartitsisoqartillugu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup akissarsianik unerartitsiniarluni aalajangiineranik akiitsulimmut nalunaaruteqartoqarsimaneranik arlalitsigut ersertoqannginneranik Ombudsmandip oqaatigisai eqqarsaatigalugit kommunip oqaatigissavaa allakkani nukingisaarutini aamma allakkani aggeqqusissutini kiisalu akiitsoqartumut qaammatikkaartumik akiliisimanermut nalunaarsuiffimmi naqitanngortitami naammaginarumik tamanna eqqarsaatigineqartoq.

Aammattaaq unerartitsinermi aningaasat amerlanerpaaffissaat akiitsoqartullu uppernarsaasusaatitaanera isiginiarlugit akiitsoqartup allakkatigut nukingisaarutikkut aamma akiitsut arsaarinnissuteqarnikkut imaluunniit akissarsianit unerartitsinikkut akilersinniarnaqarnissaat pillugu aalajangersakkanik naqeqqaakkanik ilalimmik aggeqqusissutikkut suliap oqaaseqarfiginissaanut periarfissinneqarnissaa pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup qularnaassavaa.

Akiliisitsiniartarfiup saaffiginnissutai akiitsoqartumit qisuariarfineqanngippata taava akiitsoqartup akiliisinnaasussia pillugu uppernarsaasersueqqaarani akissarsianik unerartitsisoqasaaq. Unerartitsinermi procentinik inatsisitigut annerpaaffiliineq matumani siumut uppernarsaasersueqqaarani akissarsianit qanoq iliorluni unerartitsinermi pinngitsaaliinerup iluaqutaa-

sinnaassusiata isiginiarnissaa ilimagineqarpoq. Akilersuisinnaassutsimut naliliinermik/pingitsaaliissuteqarnerup iluaqutaassusianik naliliinermik allamik tunngavissaqarluni akiitsoqartoq kingusinnerusukkut uppernarsaasiisinnaappat unerartitsinermi procenti soorunalimi appar-tinneqassaaq, soorluttaaq akiitsut tamarmiusut aamma isertitat ilanngaattissat ilanngaatigereer-lugit amerlassusaat ilisimatitsissutigineqarsimappata unerartitsinermi procentip allanngortinne-qarneranut tamakku ilaassasut. Aallaaviusoq tassaavoq akiitsut piffissami qaammatit aqqaneq marluk iluanni akilersorneqarmissaat." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Kommunimut tamatuma kingornatigut 1. maj 2006-imi imatut allappunga:

"Pingitsaaliilluni akillisitsiniartartut suliaasa eqqartuussisutut suliaasaannginnerinik qulaani oqaaseqaatikka innersuussutigaaqka.

Akissarsianit unerartitsinissamik aalajangiinerit nalunaarutigineqartarnerannik apeqqut pillugu oqaatigaara aatsaat aalajangiisoqartarmat akissarsianit unerartitsinerup aallartinneqarnissaanik aalajangiinikkut namminikkut.

Tamanna sioqqullugu suliamik suliarinninnermi iliuuserineqartut, soorlu nukingisaaraluni al-lakkat, aggeqqusissutit suliamilu illua'tungiusup isumaanik tusarniaanerit imminni aalajangi-nerunngillat.

Suliaq naammattumik paasissutissartalersorneqarsimatinnagu inatsiseqartitsinikkullu isuman-naallisaatit allat eqqortinneqarsimatinnagit aalajangiisoqarsinnaannginnera isiginiarlugu inger-latsiviup tamanna pillugu isumaliutersuutai kisiisa tunngavigalugit aalajangersimasumik aala-jangiisoqarsimasinnaanera innuttaasup tunngaviusumik ilisimasinnaanngilaa.

Aammattaq tunngavilersuisussaataitanermik piumasaqaat aalajangiinermut namminermut ata-suuvoq.

Taamaattumik aalajangiinerup (tunngavilersugaasup) nalunaarutigineqarnissaata piumasaqaa-taanera akissarsianit unerartitsinermik aalajangiineq eqqarsaatigalugu saneqqunneqarsinnaan-ngilaq.

Taamaattumik qulaani taaneqartut isiginiarlugit kommuni qinnuigeqqippara akissarsianit une-rartitsinermi periaaseq isumaliutersuutigeqqullugu."

Kommuni 2. november 2006-imi imatut akivoq:

"K Kommunip tamanna pillugu allakkatigut 27. februar 2006-imeersutigut kommunip oqaase-qaatai aamma akiliisitsiniartartup suliaata isikkui pillugit qulaani oqaaseqaatigineqartut inner-suussutigalugit kommuni isumaqarpoq akissarsianit unerartitsinermi periaatsiminik allan-guinissaminut tunngavissaqarnani." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Tamatuma kingornatigut imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

"Siullertut malugaara pinngitsaaliilluni naammassinninniartoqarnissaanik aalajangiinerit, matumani akissarsianit unerartitsineq ilanngullugu eqqarsaatigalugu, ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsineq tunngavigalugu aalajangiinerunerannik uanga paasinninnera kommunip isumaqatiginngikkaa.

Apeqqut taanna eqqarsaatigalugu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup sulinerata qanoq ittuussusia pillugu oqaaseqaammi matumani kingusinnerusukkut oqaaseqaatika innersuussutigaakka, taamaattumillu isumaqarpunga pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup aalajangiinerisa ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsineq tunngavigalugu aalajangiinererat qularutissaanngitsoq.

Suliami apeqqut tulliuuttoq tassaavoq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartuq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermik aallartitsisinnaassaguni oqartussaasumit pisassarisqaartumit akiliisitsiniaqqusissummik tigusaqareersimasussaasimanersoq.

Suliasaqarfimmi tassani kommunip periaasianik apeqqutigisara kommunip akisimangilaa.

Suliani siusinnerusukkut suliarisanni akiliisitsiniaqqusissuteqartoqarsimanissaata pisariaqarnera tunngaviutittarpara, tak. 2005-imi ukiuumoortumik nalunaarutima kalaallisuaani qupperneq 347 qallunaatuuanilu qupperneq 275.

Pineqartoq tassaavoq pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 19, imm. 1-imi oqartussaasutut immikkut ittutut nassuiarneqarsimanera.

Tamatuma manna imaaliallaannaq nassataraa, tassalu oqartussaasut allat (Namminersornerullutik Oqartussat kiisalu naalagaaffimmi kommuninilu oqartussat, matumani kommuni pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup atorfeqarfigisaa ilanngullugu eqqarsaatigalugu) suliniuteqarnerisigut pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermik aallartitsinerup suliamik oqartussaasumut allamut tunniussinertut isigineqartussaanera.

Ingerlatsinermi ileqqorissaarnerup manna nassataraa, tassalu suliamik suliarinninnermi iliuuseqarnerit pingaaruteqartut/annertuut suliami allanneqassasut, suliami allagaatini allani takuneqarsinnaariinngikkunik, taamaattumillu pinngitsaaliilluni akiliisitsiniarnermik aallartitsisoqassappat allakkatigut allakkiakkulluunniit akiliisitsiniaqqusissummik peqarnissaa piumasaqaatigineqartoq.

Akiliisitsiniarnermik suliasat pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartumut siusinnerusukkut takkuttartut 1. april 2008 aallarnerfigalugu Namminersornerullutik Oqartussani Akileraaruserivimmumt nuunneqarsimapput, tak. pisortanut akiisut akilersinniarneqartarnerat pinaveersaartinneqarnissaallu pillugit Inatsisartut inatsisaata allannguutissaatut Inatsisartut inatsisaanni nr. 13-imi, 15. november 2007-imeersumi § 1, nr. 5 (§ 11 d pillugu), tak. § 2, imm. 1.

Taamaattumik akiliisitsiniaqqusissutinik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartumut nasiusinissamik pisariaqartitsineq pillugu erseqqinerusunik oqaaseqaateqarnissannut tunngavissaqarnanga isumaqarpunga.

Oqaatigaarattaaq pisortanut akiitsut akilersinniarneqartarnerat pinaveersaartinneqarnissaallu pillugit Inatsisartut inatsisaata allanngortinneqarneranik Inatsisartut inatsisaanni nr. 13-imi, 15. november 2007-imeersumi § 1, nr. 5-imi (§ 11 a pillugu) aalajangersakkami sulianik akiliisitsiniarnermut tunngasunik Akileraaruserivimmumtunniussisarneq pillugu malittarisassat immikkuualuttulersugaasut aalajangersarneqarsimasut, taamatuttaarlu Naalakkersuisut sulianik tunniussineq pillugu malittarisassanik erseqqinnerusunik aalajangersaanissaminnut § 11 a, imm. 8-kkut periarfissinneqarlutik.

Suliassat suliarineqartarnerat pillugu malittarisassat suut akiliisitsiniaqquissutininik Akileraaruserivimmumt saqqummiussineq eqqaarsaatigalugu tamatuma kingornatigut atuunnerisa uannit isummerfigineqarnissaat misissuinerumt matumunnga killissaliunerneqartut avataanniippoq.

Apeqqut alla tassaavoq pisassarisat pinngitsaaliilluni akilersinniarneqassanersut akiliisitsiniarnermi oqartussaasumut nammineq isummerfigisassanngortinneqarsinnaanersoq.

Apeqqut taanna inatsiseqartitsinerumt siusinnerusukkut atuuttumut pingaartumik attuumassuteqarsimavoq, pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartup kommunimi taamani atorfeqartitaanerata nalaani, tassami kommunalbestyrelsi aaqquissuussinnaatitaanermik pissaaneqarnini tunngavigalugu, tak. kommuninik aqutsineq pillugu inatsimmi § 2, suliassanik eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi suliassatut allaaserineqartut saniatigut suliassanik allanik pinngitsaaliilluni akiliisitsiniartartumut suliassiissuteqarsinnaanersoq nalornissutigineqarsinnaammat.

Inatsiseqartitsinikkut atuuttut allanngornerisa nassatarisaannik isumaqarpunga kommunalbestyrelsip aaqquissuussinnaatitaanermik pissaanerata aamma eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi akiliisitsiniarnermi oqartussaasoq pillugu malittarisassat akornanni pissutsit pillugit apeqqutip isummerfiginissaanut tunngavissaqarnanga.

Akissarsianit unerartitsisoqarnissaanik aalajangiinerit akiitsoqartumut nalunaarutigineqartarnerannik apeqqut eqqarsaatigalugu kommunimut allakkakka 1. maj 2006-imeersut innersuussutigaakka.

Ilassutitut oqaatigaara innuttaasoq akiitsuminik akissarsianit unerartitsinikkut akiliisinniarneqartoq akissarsianit ilanngaasseqqusissut pillugu suliami illua'tungiusoq, tassa akissarsianit unerartitsinerup aallartinneqarnissaanik aalajangiineq innuttaasup akiliinissamut pisussaaffimminik eqqortitsisimannginneranik malugisaqarnermik tunngaveqarmat.

Aalajangiinerit inatsiseqartitsinikkut atuussinnaassuseqassagunik suliami illua'tungiusunut nalunaarutigineqarsimanissaannik piumasaqaat manna apeqqutaatinnagu atuuppoq, tassalu aalajangiineq tigussaasutigut iluseqarnermigullu eqqortuunersoq, tak. suliassaqarfimmi tassani Danmarkimi inatsiseqartitsinermi periaaseq, Kalaallit Nunaanni inatsiseqartitsinikkut saneqqunneqarsimanngitsoq, pingaartumik UfR 1934.271 H aamma UfR 1989.442 H.

Pineqartorlu tassaavoq innuttaasup aalajangiineq pillugu ilisimatinneqaqqaarani akissarsianit unerartitsinermik aallartitsivigineqartup aningaasat akilersinneqartut utertillugit tunniunneqarnissaat piunasaqaatigisinnaagaa.

Akiitsoqartup suliamik isummerfiginninnissaminut periarfissaqarneranik apeqqut, matumani pigisanik qularnaveeqqutitut arsaarinnissutigineqarsinnaasunik innersuussinnaatitaanera ilanngullugu eqqarsaatigalugu, manna tusaatissatut tiguara, tassalu kommunip akiitsoqartunut sioqqutsisumik attaveqarfiginninnermini akissarsianit unerartitsinerup aamma qularnaveeqqutitut arsaarinnissinnaaneq ilitsersuutigisarsimagai.

Taamaalilluni apeqqutip taassuma immikkut oqaaseqaateqarnissannut pissutissaqalersinngilaanga, isumaqarlungali akissarsianit unerartitsoqarnissaanik aalajangiisogannginnerani akissarsianit unerartitsineq sulisitsisoq sorleq aqqutigalugu pilerinneqassamaarneranik ilisimatinneqartarpat eqqornerpaassasoq.

Sulisitsisup nalunaarutigineqartup eqqortuuneranik akiliisitsiniarnermi oqartussaa-sup imaaliallaannaq naatsorsuutiginnissinnaannginnera unerartitseqqusissummillu nalunaaruteqarnerup paasissutissanik isertuussassanik inunnut ataasiakkaanut ingerlatitseqqinnermik nassataqarnera tamatumunnga pissutaapput.

Akissarsianit unerartitat annertussusiannik apeqqut pillugu oqaatigaara eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 12, imm. 2-kkut akissarsianit unerartitsinermi pingajorarterutitut ataatsinut qaffasinnerpaaffissaliineq pissaaleqisitsilinnginnissamik kapitali 7, § 8-kkut aalajangersakkami isiginiassatut taaneqartut pissuseqataannik tunngaveqarmat.

Matumani Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsisissatut siunnersuummi siullermi (inatsit nr. 271, 14. juni 1951-imeersumi) inatsimmi pissaaleqisitsilinnginnissamik inatsisikkut kapitali 7, § 4-kkut aalajangersagaqqaartoq pillugu oqaaseqaatit innersuussutigaaakka:

"Aalajangersakkami matumani akiitsoqartup pissaaleqilersinneqannginnissaa immikkut aalajangersarneqarpoq. (...) Aammattaaq akissarsiassanit qularnaveeqqutitut arsaarinninnermi akissarsiat procentinngorlugit ilaasa aalajangersimasut naleqquttullu kisimik unerartinneqartariaqarput, assersuutigalugu manna tikillugu pisarnertut pingajorarterutit ataatsit."⁷²(Atofeqarfimmi nutsigaavoq)

Taamaattumik kommunip isumaa imaattoq isumaqatigaara, tassalu pingajorarterutiniq ataatsinik akissarsianit unerartitsineq atorineqarsinnaasooq, akiliisitsiniarnermi oqartussaasooq paasissutissanik aningaasat ikinnerusut unerartinneqarnissaasa pisariaqarnerannik takutitsisunik peqanngippat.

Eqqartuussisarneq pillugu inatsit akiliisitsiniarnermi oqartussaasup ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi malittarisassanik, matumani suliap paasissutissartalersorneqartarnera pillugu malittarisassat pisunullu naapertuuttumik iliuuseqartarnermik tunngavik ilanngullugit eqqarsaatigalugit, saneqqutsisinnaaneranut tunngavissamik imaqanngilaq.

72) Folketingstidende 1950-1951, Tillæg A, sp. 5260.

Taamaattumik kommuni isumaqatigisinnaanngilara oqarmat akiliisitsiniarnermi oqartussaasoq, akiitsoqartoq akiliisitsiniarnermi oqartussaasup aggeqqusissutaanut nalunaarutaanullu allanut qisuariarsimatinnagu, akiitsoqartup akiliisinnaassuseqarnera misissornagu akissarsianit unerartitsinermik aallartitsisinnaasoq.

Eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi akiitsoqartup kapitali 7, § 22 tunngavigalugu akerliliisinnaatitaanera aamma kapitali 7, § 21, imm. 3 tunngavigalugu pigisanik qularnaveeqqutitut arsaarinnissutaasinnaasunik innersuussisinnaatitaanera pillugit malittarisassat suliaasat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi suliame illua'tungiusup isumaanik tusarniaasarneq pillugu § 19-imi malittarisassaq peqatigalugu tassaapput suliap paasissutissartalersorneqartarnissaanik siunertaqartut.

Akiliisitsiniarnermi oqartussaasup suliamek paasissutissartalersuineq paasissutissanut akiitsoqartup suliamek paasissutissartalersuineri peqataaneratigut pissarsiari-neqartunut killilersinnaanngilaa.

Akiliisitsiniarnermi oqartussaasoq paasissutissanik assersuutigalugu siusinnerusuk-kut suliaasimasuneersunik, akissarsianit unerartitsinermi procentit qaffasinnerpaaf-fissaannik atuisariaqannginnermik takutitsisunik peqaruni akissarsianik unerartitsisoqarnissaanik aalajangiisoqannginnerani paasissutissat taakku misissortari-aqarpai, akiitsoqartup suliamek paasissutissartalersuineri peqataasimanera apeq-qutaatinnagu.

Aammataaq oqaatigaara akissarsianit unerartitsisoqarnissaanik aalajangiisoqan-ginnerani akiitsoqartup sunik isertitaqarsimasinnaanera akiliisitsiniarnermi oqar-tussaasup qulaajartariaqaraa, pisariaqarpat suliani akiitsoqartup akileraartarnera-nut tunngasuni paasissutissat aqqutigalugit.

Taamaalilluni akiitsut 1.000 kr.-iuppata akiliisitsiniarnermi oqartussaasoq inatsisinik unioqqutitsinani aalajangiisinnaanngilaq akissarsiassatut naatsorsuutigineqartunit 10.000 kr.-iusunit pingajorarterutit ataatsit unerartinneqassasut. Pisumi tassani unerartinneqartut amerlassusaasa akiitsut eqqoqqissaartumik amerlaqatigissavaat.

Akiitsut qaammatit 12-it iluanni aallaavittut akilersorneqarsinnaasussaanerannik kommunip tusarniaanermut akisummini 27. februar 2006-imeersumi oqarnera eq-qarsaatigalugu uanga paasinninnera unaavoq aallaavik taamaattoq akiliisitsiniarner-mi oqartussaasup aalajangersarsinnaagaa, akiitsut akilerneqartussanngorsimallutik ingerlaannartumik tunngaviatigut akilerneqartussatut pisassarisaanerat isiginiar-lugu.

Taamaattorli aallaavik taanna eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi pissaaleqisit-silinninnissamik akissarsianillu unerartitat amerlanerpaaffissaannik aalajangersak-kat unioqqutillugit atorineqarsinnaanngilaq, taamatuttaarlu aallaavik taassuma pisu-nut naapertuuttunik iliuuseqartarnermik tunngaviup saneqqunneqarnissaanut tunnga-vilersuutigineqarsinnaanani.

Akiitsoqartup innersuussisinnaatitaanera pillugu Akileraartarnermi Pisortaqarfiup oqaaseqaatai pillugit oqaatigaara qularnaveeqqutitut arsaarinnitarneq aamma akis-

sarsianit unerartitsineq eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi allatut akiliisitsiniariaatsitut saqqummertut.

Tassa imaaginnarpoq akiliisitsiniarnermi oqartussaasup akiliisitsiniariaatsip sorliup atorneqarnissaa pisut ataasiakkaarlugit naliliiffigisariaqartassagaa.

Akiitsoqartup pigisanik arsaarinnissutigineqarsinnaasunik innersuussinissamut eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7, § 21, imm. 3-mi periarfissaqarnerata inatsimmi akiitsoqartup pisinnaatitaaffiatut ilanngunneqarsimanera aalajangersakkallu taassuma eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi qularnaveeqqutitut arsaarinnittarneq pillugu malittarisassanut ilanngunneqarnani pinngitsaaliillunili naammassinniniarnermi periaaseq pillugu ataatsimut malittarissanut ilanngunneqarsimanera isiginarlugu uanga paasinninnera unaavoq pigisanik aningaasanik nalilinnik aalajangersimasunik qularnaveeqqutitut akiliisitsiniartoqarnissaanik akiitsoqartup kissaateqarsinnaanera tassaammat akiliisitsiniarnermi oqartussaasup akiliisitsiniariaatsimik toqqaaniarnernut atatillugu suliamik paasissutissartalersuineranut pisussaaffittut ilaasoq.

Taamaalilluni akiliisitsiniarnermi oqartussaasop qularnaveeqqutitut arsaarinnit-toqarnissaanik akiitsoqartoq kissaateqarnerisop qulaajarneqareertinnagu kissaatigisarlu taamaattoq akiliisitsiniarnermi oqartussaasumit isummerfigineqareertinnagu akissarsianit ilanngaassisinnaanngilaq."

Tunngavilersuisarneq

Kommunimut 18. juli 2005-imi imatut allappunga:

"Sulianik akiliisitsiniarnermut tunngasunik tigoorneqartunik misissuininni malugaara kommuni pinngitsaaliilluni naammassinnitsitsiniarneq pillugu aalajangiinermik nalunaaruteqanngitsoortarsimasop, taamalu aalajangiinerit pillugit tunngavilersuinngitsoortarsimasop:

Pisortani suliasat suliarineqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 8-mi, 13. juni 1994-imeersumi §§-it 22, 24, 25 aamma 26 tunngavilersuisarneq pillugu malittarisassanik imaattunik imaqarput:

"§ 22. Aalajangiineq allakkatigut nalunaarutigineqaruni aalajangiinermut tunngaviusumik ilaqartinneqassaaq, suliami peqataasumut tassunga tapersiisuulluinnanngikkuni.

...

§ 24. Aalajangiinermut tunngaviusumik nalunaarummi innersuussutigineqassapput inatsisini maleruaqqusat aalajangiinermi tunngavigineqartut. Maleruaqqusat tamakku malillugit aalajangiineq oqartussaasuni sulisut isumaannik tunngaveqarpat tunngaviusumik nalunaarummi taaneqassapputtaaq pissutaasut pingaarnerusut isummat tamakkua atornerannut aalajangiisuunerusut.

Imm. 2. Tunngaviusumik nalunaarummi pisariaqarpat naatsumik erseqqissarneqassapputtaaq paasissutissat suliame pissusiviusunut tunngasut aalajangiinermi annertuumik pingaartinneqartut.

...

§ 25. Aalajangiinerit ingerlatsinermut oqartussaasunut allanut naammagittaalliuutigineqarsinnaasut allakkatigut nalunaarutigineqarunik naammagittaalliorsinnaanermut ilitersuummik ilaqartinneqassapput tassuuna nalunaarlugit naammagittaalliorfik naammagittaalliusagaannilu qanoq iliortariaqartoq immaqalu aamma ullut qassit qaangiutsinnagit naammagittaalliorfik. Tamakkuninngali ilaqartinneqassanngillat aalajangiineq aalajangiiffiqineqartumut tapersiisuulluinnarsimappat.

...

§ 26. Aalajangiinerit taamaallaat eqqartuussivinnut suliassanngortinneqarsinnaasut suliassanngortissagaanni inatsisitigut aalajangerneqartumik piffissaligaaneri taaneqartut ilaqartinneqassapput tamanna pillugu ilisimatitsissummik."

Kommuni qinnuigaara oqaaseqaatikka pillugit oqaaseqaateqaqqullugu, sulianilu akiliitsiniarnermut tunngasuni tunngavilersuisussaataitanerup qanoq iliorluni qulakkeerneqartarnera pillugu nassuiaateqaqqullugu."

Kommunip 27. februar 2006-imi imatut akivaanga:

"Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi kapitali 7-imi aalajangersakkat malilugit akiliitsiniartoqartillugu suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi tunngavilersuisarneq pillugu malittarisassat atorneqarsinnaanerat pillugu Ombudsmandip isumaliutersuutaanut K Kommuni isumaqataasinnaangilaq. Eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi killissalussat iluanni naammassinninniaasoqartillugu pisortat inatsiseqartitsinikkut pisassarisaat pillugit naammassinninniaanerit nalinginnaasumik aalajangiinertut isigineqarneq ajorput. Suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsit naapertorlugu illua'tungiusunik oqaaseqartitsinissamik pisariaqartitsineq matumani sanioqqunneqarpoq, tassami eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi malittarisassani naammassinniniarnerup ingerlanerani illua'tungiusut naammattumik oqaaseqartinnaasat pingaartinneqarmat." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Kommunimut 1. maj 2006-imi imatut allappunga:

"Qularnaveeqqutitut arsaarinnissuteqarnissamik aamma akissarsianit unerartitsinissamik aalajangiinerit aqutsinermi allaffissornikkut aalajangiinerullutik, inatsiseqartitsinermik suliaqarnerunnginnerat pillugu qulaani oqaaseqaatikka innersuussutigaaqka.

Pingitsaaliilluni akiliitsiniartartup sulinerata eqqartuussisarneq pillugu inatsimmik tunngaveqarnerata suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi malittarisassat atorneqannginnisaat nassatarinngilaq.

Ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi malittarisassat atorneqarnissaat pillugu apeqqut pisortap sulinerata pineqartup pisortat ingerlatsiviannit ingerlanneqarneranit aamma sulinerup ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermit tunngasuuneranit pingaarnertut aalajangerneqartarpoq.

Suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi tunngavilersuisussaatitaaneq pillugu § 37-kkut aalajangersarneqarpoq suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi tunngavilersuisussaatitaaneq pillugu malittarisassat minnerpaaffittut aalajangersagaasut, taamaallaallu malittarisassanit allanit tunngavilersuineq pillugu annertunerusumik piumasaqaateqarfiusunit qaangerneqarsinnaallutik.

Taamaattumik qulaani taaneqartut isiginiarlugit kommuni aamma qinnuigaara tunngavilersuisussaatitaaneq pinngitsaaliilluni naammassinninniarnissat pillugit aalajangiinernut atatillugu isumaliutersuutigeqqullugu."

Kommunip 2. november 2006-imi imatut akivaanga:

"K Kommunip tamanna pillugu allakkatigut 27. februar 2006-imeersutigut kommunip oqaaseqaatai, tak. akiliisitsiniartartup suliaata suussusii pillugit qulaani oqaaseqaatigineqartut innersuussutigalugit suliani akiliisitsiniartarnermut tunngasuni tunngavilersuisussaatitaaneq, tamatumalu malitsigisaanik akiliisitsiniartartup suliai eqqarsaatigalugit misissuinissamut Atorfeqarfiup pisinnaatitaanera pillugu Ombudsmandi isumaliutersuuteqaraluarpalluunniit kommuni isumaqarpoq pinngitsaaliissummik naammassinninniarnissaq pillugu akiliisitsiniartartup aalajangeranerut atatillugu tunngavilersuisussaatitaanerup eqqarsaatersuutiginnissaanut tunngavisqaarnani." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq)

Tamatuma kingornatigut imaattunik oqaaseqaateqarpunga:

"Pinngitsaaliillutik akiliisitsiniartartut ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi malittarisassani pineqartunut ilaatinneqarnerannik apeqqut eqqarsaatigalugu pinngitsaaliillutik akiliisitsiniartartut sulinerisa eqqartuussivittut sulinerunatik aqutsinermi allaffissornikkut sulinerunerannik kingusinnerusukkut oqaaseqaatika aallaqqaasiutitut innersuussutigaakka.

Tulliullugu oqaatigaara tamatuma ingerlatsineq pillugu malittarisassat nalinginnaasut atorneqarnissaat nassatarisariaqannigikkaa, matumani suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsit ilanngullugu eqqarsaatigalugu.

Suliassat suliarineqartarnerat pillugu malittarisassat taamaalillutik inatsisiliortunit saneqqunneqarsinnaapput.

Suliassalli suliarineqartarnerat pillugu inatsit sulianillu suliarinninnermi tunngaviit inatsisitigut aalajangersagaannigitsut kiisalu imaqartitsinikkut ingerlatsivimmuut piumasaqaataasut ima tunngaviutagalutillu ataatsimoortuutigaat malittarisassat taakku atunnerat naatsorsuutigisariaqarluni, tamanna inatsisikkut erseqqivissumik saneqqunneqarsimannigippat.

Pingaartumik tunngavilersuisarneq pillugu malittarisassat eqqaarsaatigalugit kommunimut allakkakka 1. maj 2006-imeersut innersuussutigaakka, taakkunanimi suliassat

sat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi § 37 innersuussutigigakku, tassuunami malittarisassat pisoqaanerusut tunngavilersuutip imarisaa pillugu piumasaqaatit suliasat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi § 24-kkut aalajangersarneqartunit annertunerusut attatiinnarneqarmata.

Tamatuma kingornatigut apeqqutaalerpoq eqqartuussisarneq pillugu inatsimmi pinngitsaaliilluni naammassinninniarnermik aalajangiinermi tunngavilersuinissamik piumasaqaatit suliasat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi § 24-kkut aalajangersarneqartunit annertunerusut aalajangersarneqarsimanersut.

Eqqartuussisarneq pillugu inatsit pinngitsaaliilluni naammassinninniarnernik aalajangiinerit pillugit malittarisassanik imaqqanngilaq, eqqartuussisarnerlu pillugu inatsisip akiliisitsiniarnermi oqartussaasumik tamatumunnga peqatigitillugu aqutsinermi allaffissornikkut aqutsinermut inissiisimammat uanga paasinninnera unaavoq ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi tunngavilersuisarneq pillugu malittarisassat nalinginnaasut pinngitsaaliilluni naammassinninniarnernit pillugit aalajangiinermut annertunarpaatigut atorneqassasut."

Oqaaseqaatikka K Kommunimut aamma Kalaallit Nunaanni Namminersornerululik Oqartussani Akileraaruseriffimmut nassiunneqarput.

K Kommunip 25. august 2008-mi akivaanga oqaaseqaatikka kommunip tusaatis-satut tigugai.

Inassuteqaatikkali kommunip Akileraaruseriffiulluunniit ukiup nalunaarusiuunneqartup naanerani suli akinngilaat.